

RAPPORT AUGUSTUS 2020

VERKOOP VAN WETENSCHAP !!!
NSCHAP !!! STOP UITVERKOOP VAN WETENSCHAP !!!
VERKOOP VAN WETENSCHAP !!!

'BIG SUGAR' IN NEDERLAND

DE VERSMELTING TUSSEN WETENSCHAPPERS
EN DE SUIKERINDUSTRIE

IMPRESSUM

Uitgever

Stichting foodwatch Nederland
De Wittenstraat 25
1052 AK, Amsterdam (Nederland)
+31 20 7741079
contact@foodwatch.nl
www.foodwatch.nl

Donaties

Stichting foodwatch Nederland
NL43 TRIO 0390 3757 64

Coverbeeld

Daphne van Langen, RAZA graphic design | art direction

Publicatiedatum

Augustus 2020

INHOUD

Samenvatting	4
1. Inleiding.....	6
Obesitas-epidemie.....	6
Overconsumptie van suiker.....	7
Big Sugar in Nederland?	8
2. Onderzoeksmethode.....	9
Big Tobacco als voorbeeld	9
Kenniscentrum suiker & voeding als uitgangspunt	10
Inhoudelijke discussie over suiker	11
3. ‘Big Sugar’ in nederland	12
Strategie 1: Onderzoek(ers) financieren	12
Strategie 2: Onderzoek verspreiden als het de eigen belangen ondersteunt, of bekritisieren als dat niet het geval is.....	17
Strategie 3: De pers en media gebruiken om de eigen belangen te vertegenwoordigen	32
Strategie 4: Gunstige onderzoeksresultaten gebruiken om te lobbyen bij beleidsmakers	36
Strategie 5: Niet transparant zijn over de betrokkenheid van de industrie.....	40
4. Conclusie	51
5. Wat wil foodwatch?	55
Bijlage 1. Banden tussen KSV en negen wetenschappers.....	56

SAMENVATTING

Er komen steeds meer maatregelen en aanbevelingen die erop aandringen de suikerconsumptie te reduceren. Volgens internationale gezondheidsinstanties en -professionals, specialisten en overheden moet de suikerconsumptie verminderd worden om het risico op overgewicht, obesitas en tandcariës te beperken. Dit heeft natuurlijk een rechtstreeks gevolg op de suikerindustrie, die het belang heeft zoveel mogelijk suiker te verkopen. Net zoals bij de tabaksindustrie, wijzen internationale onderzoeken uit dat ook de suikerindustrie wetenschappers inschakelt om haar belangen te verdedigen. Uit dit rapport blijkt dat de Nederlandse suikerindustrie gelijkaardige strategieën als de tabaksindustrie gebruikt om via de wetenschap suiker in een positiever daglicht te plaatsen.

In Nederland vertegenwoordigt het Kenniscentrum suiker & voeding (KSV), een instituut gefinancierd door het bedrijf Suiker Unie (recent gewijzigd naar 'Cosun Beet Company'), de belangen van de suikerindustrie. KSV gebruikt in hoofdlijnen dezelfde strategieën als de tabaksindustrie om suiker te verdedigen: (1) onderzoek(ers) financieren, (2) onderzoek verspreiden als het de eigen belangen ondersteunt, of bekritisieren als dat niet het geval is, (3) de pers en media gebruiken om de eigen belangen te vertegenwoordigen (4) gunstige onderzoeksresultaten gebruiken om te lobbyen bij beleidsmakers en (5) niet altijd transparant zijn over de betrokkenheid van de industrie.

Deze strategieën bereiken hun doel. Negen Nederlandse wetenschappers zijn betrokken bij KSV, waarvan acht gefinancierd door KSV en één waarschijnlijk gefinancierd. Alle betrokken wetenschappers uiten zich in lijn met de belangen van de suikerindustrie: via wetenschappelijke publicaties, presentaties, position papers, YouTube filmpjes, krantenartikelen, enzovoort. Acht wetenschappers die betrokken zijn bij KSV, zijn ook betrokken bij internationale lobbyorganisaties van de industrie (ILSI en/of WSRO). Tot slot is er bij zes wetenschappers een gebrek aan transparantie over hun (toenmalige) betrokkenheid bij KSV – en bij een zevende over ILSI.

De aan KSV-verbonden wetenschappers belichten voornamelijk één kant van het verhaal. Dit betekent niet automatisch dat de bevindingen onjuist zijn: suiker heeft volgens de laatste bevindingen inderdaad niet dezelfde verslavende werking als drugs, alcohol en sigaretten en is niet de enige oorzaak van overgewicht en obesitas. Positieve bevindingen met betrekking tot suiker worden echter uitvergroot of benadrukt, negatieve bevindingen worden verzwegen, verworpen of gebagatelliseerd. Dit kan de wetenschappelijke consensus verstoren, invloed hebben op voedingsbeleid en verwarring zaaien bij de consument.

Een groeiend aantal onderzoeken wijst uit dat financiering door (voedings)bedrijven vaak in gunstige onderzoeksresultaten voor de sponsor resulteert, de aandacht afleidt van ongunstige resultaten en minder ruimte biedt voor maatschappelijk en fundamenteel onderzoek. Ook de schijn van belangenverstrengeling en beïnvloeding is hierbij onwenselijk: door de associatie met de industrie daalt het vertrouwen in de wetenschap.

De mate waarin suiker al dan niet schadelijk is moet wetenschappelijk worden vastgelegd en onderzoek hiernaar is noodzakelijk. Maar dit onderzoek moet onafhankelijk en transparant zijn. Zeker bij producten die mogelijk of bewezen schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid, zoals suiker, is onafhankelijk onderzoek (en onafhankelijke communicatie hierover) cruciaal. Anders is het risico te groot dat wetenschappelijk onderzoek het belang van bedrijven dient, in plaats van de samenleving.

Anonimiseren van wetenschappers

Foodwatch koos ervoor om in dit rapport de namen van de wetenschappers, die betrokken zijn bij Kenniscentrum suiker & voeding, te anonimiseren. Met dit rapport wil foodwatch aantonen dat sterke betrokkenheid bij en samenwerking met de suikerindustrie risico's met zich meebrengt, zoals het verstoren van de wetenschappelijke consensus en het zaaien van verwarring omtrent suiker(consumptie). Wat foodwatch niet wil is individuele wetenschappers reputatieschade berokkenen.

Wetenschappelijke integriteit is een complex gegeven, waarbij verschillende spelers betrokken zijn. Zowel de industrie, overheid, universiteiten en wetenschappers spelen een rol bij 'de uitverkoop van wetenschap'. Door bloot te leggen wat de invloed van de (suiker)industrie op de wetenschap is en dat hierover onvoldoende transparantie is, hoopt foodwatch dat er stappen worden ondernomen om de onafhankelijke voedingswetenschap te beschermen.

1. INLEIDING

Obesitas-epidemie

“Paradoxaal genoeg naast ondervoeding, neemt een escalerende wereldwijde epidemie van overgewicht en obesitas - "globesitas" - vele delen van de wereld over. Als er niet onmiddellijk actie wordt ondernomen, zullen miljoenen mensen lijden aan een reeks ernstige gezondheidsproblemen.”

Dit is geen quote van een actiegroep, maar van de gezaghebbende Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).¹ Dat de huidige problemen rond obesitas ernstig zijn, is duidelijk.

In Nederland is volgens de cijfers van 2019 de helft (50,1%) van de volwassenen te zwaar. 35,4% van de Nederlanders had in 2019 matig overgewicht, 14,7% ernstig overgewicht (obesitas). Bij kinderen van 4 tot 7 jaar oud had in 2019 13,2% overgewicht: 11% matig overgewicht en 2,1% obesitas.² De Wereldgezondheidsorganisatie³ spreekt dan ook van een obesitas-epidemie en artsen⁴ zien het als de belangrijkste bedreiging van onze gezondheid. Zo kan obesitas leiden tot suikerziekte, hoge bloeddruk, slaap-apneu, gewrichtsslijtage en wordt het in verband gebracht met 10 verschillende soorten kanker.^{5,6} Inmiddels zijn er al 1,2 miljoen Nederlanders met suikerziekte (diabetes).⁷ Daarmee is het een ware volksziekte geworden, met veel vroegtijdige sterfte tot gevolg.^{8,9} Obesitas is niet alleen een puur Nederlands probleem. Een derde van de kinderen in Europa heeft overgewicht¹⁰ en ook wereldwijd is er sprake van een “obesitas-explosie”.^{11, 12}

Een ongezond dieet is een belangrijke oorzaak, waarbij de overconsumptie van suiker en vet een grote rol speelt.¹³ Het is niet verbazingwekkend dat steeds meer mensen voor slechte voeding kiezen. Volgens Harvard University worden we continu blootgesteld aan een “toxische voedselomgeving” – vaak de ‘obesogene omgeving’ genoemd – die ons overhaalt om voor de ongezonde producten te kiezen.¹⁴ Daarbij helpt het niet dat de afgelopen decennia gezond voedsel duurder is geworden, in tegenstelling tot suikerrijk voedsel.¹⁵

Overconsumptie van suiker

Volgens veel wetenschappers speelt een overconsumptie van vooral suikerhoudende dranken een belangrijke rol bij het ontstaan van obesitas, suikerziekte (diabetes type2) en daaraan gerelateerde ziektes.¹⁶ Vloeibare suikers in suikerhoudende dranken worden sneller door de lever geabsorbeerd, wat de risico's voor diabetes en andere niet-overdraagbare ziekten kan verhogen.¹⁷

Cardioloog Aseem Malhotra luidt op Medscape, een website en online hulpmiddel voor dokters en medisch personeel, de noodklok over de consumptie van suiker: *“De wetenschap is duidelijk, de zaak tegen suiker is overweldigend. De overheid moet dringend in actie komen. Onze suikerconsumptie is het nieuwe roken, dus laten we het op die manier behandelen”*.¹⁸

De Wereldgezondheidsorganisatie stelt: *“Er is steeds meer bezorgdheid dat de inname van vrije suikers - met name in de vorm van gesuikerde suiker dranken - de totale energie-inname verhoogt en de inname van voedingsmiddelen kan verminderen met meer nutritioneel toereikende calorieën, wat leidt tot een ongezond dieet, zwaarder gewicht en verhoogd risico op niet-overdraagbare ziekten.”*¹⁹

Dr Francesco Branca, Directeur van het Department of Voeding voor Gezondheid en Ontwikkeling van de WHO stelt: *“We hebben solide aanwijzingen dat het innemen van vrije suikers tot minder dan 10% van de totale energie-inname het risico op overgewicht, obesitas en tandbederf vermindert”*.²⁰

Reden voor de WHO om in 2015 een scherp advies op te stellen: consumeer maximaal 10% van de totale energie-inname per dag aan vrije suikers, maar liever nog de helft hiervan voor meer gezondheidsvoordelen. Dit betekent voor volwassen vrouwen bijvoorbeeld ongeveer 50 gram per dag, ofwel 12 ½ suikerklontje (4gr). De WHO adviseert zelfs beperking tot 5% voor extra gezondheidsvoordelen. ‘Vrije suikers’ zijn door de WHO gedefinieerd als suikers die toegevoegd worden tijdens de bereiding van voedingsmiddelen (zoals glucosestroop of honing) plus suikers die van nature aanwezig zijn in (geconcentreerde) vruchtensappen. Suikers die van nature aanwezig zijn in vers fruit, groente en melk zijn geen vrije suikers.²¹

9 op de 10 jongeren (7-18jr) en 6 op de 10 volwassenen (19-69jr) overschrijdt de 10% norm, zo blijkt uit de meest recente voedselconsumptiepeiling van het RIVM. De overvloed aan vrije suikers krijgen mensen vooral binnen door de consumptie van niet-alcoholische dranken (frisdrank en sap, 32%), suiker en snoepgoed (25%), koek en gebak (17%) en zuivel (12%); samen goed voor 86% van de consumptie van vrije suikers.²²

Big Sugar in Nederland?

Nederland heeft niet alleen een hoge consumptie van suiker, maar behoort ten aanzien van de productie ook tot de 'suikerbietenbelt' van Europa. Nederland staat op de vijfde plaats in de Europese top van landen met het grootste areaal aan suikerbieten en op de derde plaats voor de opbrengst per hectare (cijfers 2018).²³ Het Nederlandse bedrijf Suiker Unie – dat deel uitmaakt van Royal Cosun en sinds juli 2020 'Cosun Beet Company' heet – is naar eigen zeggen de meest efficiënte suikerproducent van Europa.²⁴ Albert Markusse, directievoorzitter van Royal Cosun (agro-industrieel bedrijf dat suiker verwerkt): *"Suiker Unie wordt gewaardeerd door de afnemers ... [en] is twee keer achter elkaar door Coca-Cola gekozen als beste toeleverancier"*.²⁵

Aangezien Nederland voor de suikerindustrie zowel qua consumptie als productie van groot belang is, rijst de vraag in hoeverre de suikerlobby in Nederland actief is. Door de wereldwijde breed gedeelde zorgen over suiker ziet de suikerindustrie – ook wel 'Big Sugar' genoemd – haar belangen in het geding komen. Op internationaal niveau werd reeds aangetoond dat de suikerindustrie overeenkomstige tactieken als 'Big Tobacco' hanteert om haar belangen te verdedigen: lobby bij politici en beleidsmakers, het sturen van wetenschappelijk onderzoek en beïnvloeden van de publieke opinie.^{26,27,28,29,30,31,32,33,34,35}

In een eerder rapport 'Dietisten, ontsponsor u! Advies diëtist mede mogelijk gemaakt door pizza, ijs- en suikerfabrikanten' (oktober 2019) ging foodwatch reeds in op invloed van de suikerindustrie op de diëtistenbranche.³⁶ In het huidige rapport wordt onderzocht of de Nederlandse suikerindustrie gelijkaardige strategieën hanteert als de tabaksindustrie om de wetenschap te beïnvloeden.

2. ONDERZOEKSMETHODE

Op internationaal niveau werd reeds aangetoond dat de suikerindustrie overeenkomstige strategieën als ‘Big Tobacco’ hanteert om de wetenschap te beïnvloeden. In het huidige rapport wordt onderzocht of ook de Nederlandse suikerindustrie dergelijke strategieën gebruikt. Het Kenniscentrum suiker & voeding – en de betrokkenheid van wetenschappers bij KSV – werd hiervoor als uitgangspunt genomen. Aangezien KSV expliciet inzet op wetenschappelijke kennis en onderzoek met betrekking tot suiker, is dit instituut het logische vertrekpunt om de ‘versmelting’ tussen de suikerindustrie en wetenschappers te onderzoeken.

Foodwatch deed voor haar onderzoek onder meer beroep op Wob-verzoeken (Wet openbaarheid bestuur), wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties, opnames of notulen van congressen en presentaties, openbare persoonlijke profielpagina’s van wetenschappers, de KSV-website, gesprekken met KSV en zoekacties op internet, artikelen en uitingen in de media.

Big Tobacco als voorbeeld

De tabaksindustrie staat er om bekend de wetenschap te gebruiken om haar eigen belangen te verdedigen, ten nadele van de gezondheid van consument. Dit is een beruchte strategie: het zaaien van twijfel over de schadelijkheid van een product door het groeiende bewijs te ontkennen, te bagatelliseren, te verdraaien en te verwerpen.³⁷ In plaats van consumenten te beschermen en ongezonde producten van de markt te halen, willen de tabaksbedrijven hun winst beschermen en de producten op de markt houden. Door hun producten via (de beïnvloeding van) de wetenschap in een positiever daglicht te plaatsen, proberen ze de verkoopcijfers hoog te houden.

Een voorbeeld van het zaaien van twijfel over de schadelijkheid van een product is ‘A Frank Statement to Cigarette Smokers’ van de Tobacco Industry Research Committee (1954)³⁸:

“Vooraanstaande autoriteiten wijzen erop:

- 1. Dat medisch onderzoek van de afgelopen jaren veel mogelijke oorzaken van longkanker aanwijst.**
- 2. Dat er geen overeenstemming bestaat tussen de autoriteiten over wat de oorzaak is.**

3. Dat er geen bewijs is dat het roken van sigaretten een van de oorzaken is. (vertaling foodwatch)”

De strategieën van de tabaksindustrie om wetenschap te beïnvloeden konden uitgebreid onderzocht worden door de vrijgave van vele interne documenten van de tabaksindustrie, naar aanleiding van rechtszaken.³⁹ We zien dezelfde strategieën als die van de tabaksindustrie terugkomen in andere industrieën. Het doel komt vaak op hetzelfde neer: via de wetenschap twijfel te zaaien over de schadelijkheid van producten en ze zoveel mogelijk op de markt houden. Hierna worden de voornaamste strategieën van de tabaksindustrie uitgelicht⁴⁰

Strategieën van de tabaksindustrie om (via) wetenschap te beïnvloeden⁴¹ :

1. Onderzoek(ers) financieren
2. Onderzoek verspreiden als het de eigen belangen ondersteunt, of bekritisieren als dat niet het geval is
3. De pers en media gebruiken om de eigen belangen te vertegenwoordigen
4. Gunstige onderzoeksresultaten gebruiken om te lobbyen bij beleidsmakers
5. Niet transparant zijn over de betrokkenheid van de industrie

Verschillende grootschalige onderzoeken wijzen reeds uit dat er gelijkenissen te vinden zijn tussen strategieën van tabaksindustrie en suikerindustrie. Dit betreft bijvoorbeeld de lobby tegen de Europese suikerregulering⁴² en het twijfel zaaien over de gevaren van suiker.⁴³

Kenniscentrum suiker & voeding als uitgangspunt

Om te onderzoeken de suikerindustrie in Nederland via de wetenschap haar belangen verdedigt, ligt in dit rapport de focus op het Kenniscentrum suiker & voeding (KSV). KSV heeft volgens haar eigen statuten het doel *“het behartigen van de belangen van de suikerindustrie, onder andere op het gebied van wet en regelgeving”*.⁴⁴

KSV wordt gefinancierd door Suiker Unie (Cosun Beet Company).⁴⁵ De wetenschappelijke raad van KSV wordt mede gevormd door de CEO en communicatiemanager van Suiker Unie. Volgens haar statuten heeft KSV ook als doelstelling *“het verrichten en doen verrichten van onderzoek naar suiker als voedingsmiddel, speciaal wat de gezondheidsaspecten betreft; het geven van voorlichting van*

suiker en suikerverbruik in de ruimste zin van het woord ... in het bijzonder door reclame, public relations, marktonderzoek en tentoonstellingen...". Op haar website stelt zij "wetenschappelijke kennis op het gebied van suiker in een gezonde leefstijl [te] bevorderen, bij o.a. gezondheidsprofessionals, wetenschappers, beleidsmakers, voedingsmiddelenindustrie en de media".

Aangezien KSV expliciet inzet op wetenschappelijke kennis en onderzoek met betrekking tot suiker, is dit instituut het logische vertrekpunt om de 'versmelting' tussen de suikerindustrie en wetenschappers te onderzoeken.

Inhoudelijke discussie over suiker

In een voorgaand rapport, 'Diëtisten, ontsponsor u! Advies diëtist mede mogelijk gemaakt door pizza, ijs- en suikerfabrikanten' (oktober 2019), onderzocht foodwatch de invloed van de suikerindustrie op de diëtistenbranche.⁴⁶ Naar aanleiding van dit rapport vroeg KSV op haar website aan foodwatch om de inhoudelijke discussie met betrekking tot suiker aan te gaan:

"Wat deugt er dan niet aan onze informatie over suiker? Laat het dáár over gaan! Wij nodigen Foodwatch en Radar uit om aan te geven welke feitelijke onjuistheden kenniscentrum suiker & voeding heeft gecommuniceerd." Kenniscentrum suiker & voeding, 21 oktober 2019

In dit rapport worden de uitingen van de wetenschappers betrokken bij KSV inhoudelijk door foodwatch getoetst en wordt deze discussie aangegaan via onder meer:

- » reacties van (internationale) experts en voedingsprofessionals;
- » rapporten en informatie van gerenommeerde instituten zoals de Wereldgezondheidsorganisatie en Global Food Research Program;
- » het bieden van een breder kader over de jarenlange beïnvloeding van wetenschap door de (internationale) suikerindustrie.

3. 'BIG SUGAR' IN NEDERLAND

Strategie 1: Onderzoek(ers) financieren

Uit het onderzoek kwamen negen wetenschappers naar voren die bij KSV betrokken zijn (geweest), waarvan er vijf met emeritaat zijn. Zie ook bijlage 1. Onder betrokkenheid wordt verstaan: door KSV gefinancierd, betrokken bij KSV publicatie, in KSV wetenschappelijke raad, in KSV redactieraad.

De vier actieve wetenschappers vervullen een functie bij Wageningen University & Research (2) of Universiteit Maastricht (2). De vijf wetenschappers met emeritaat vervulden een functie bij Wageningen University & Research (2), Universiteit Maastricht (2) en Universiteit van Amsterdam en Academische Centrum Tandheelkunde Amsterdam (1). Alle vijf de wetenschappers zijn na hun loopbaan betrokken (geweest) bij KSV via consultancy, zitting in de redactie- of wetenschappelijke raad van KSV of via een bijdrage aan KSV-workshops en voorlichtingsfilmpjes.

Zes wetenschappers werkten mee aan KSV-publicaties zoals brochures, factsheets, position papers en YouTube filmpjes ('infokicks'). Drie wetenschappers zijn lid (geweest) van de wetenschappelijke raad van KSV en vijf van de redactieraad.

Volgens de onderzoeksresultaten van foodwatch hebben acht van de negen wetenschappers financiering ontvangen van KSV, en één wetenschappers waarschijnlijk. Onder 'gefinancierd' door KSV wordt verstaan: een financiële compensatie door KSV voor het doen van onderzoek of het geven van advies, een leerstoel en deelname aan voorlichtingsvideo's van KSV ('Infokick' YouTube video's). Onkostenvergoedingen worden niet door foodwatch meegenomen in de definitie van 'gefinancierd' door KSV.

Zie tabel bijlage 1 voor een overzicht.

Definitie financiering: financiële compensatie versus onkostenvergoeding

Om 'financiering' te definiëren, maakt foodwatch een onderscheid tussen financiële compensatie en onkostenvergoedingen. Onder financiële compensatie verstaat foodwatch onder meer een honorarium en/of urenvergoeding. Onder onkostenvergoeding verstaat foodwatch verblijfs- en reiskosten ook en representatiekosten (ook soms verteerkosten genoemd), zoals het voorzien van een consumptie (waaronder water, koffie, thee, lunch) tijdens een vergadering. foodwatch deelde deze definitie met KSV en veronderstelt dat KSV dit hanteerde bij het beantwoorden van de vragen van foodwatch m.b.t. financiering.

Voor deze definitie baseerde foodwatch zich onder meer op de definitie van de 'European Medicines Agency', met betrekking tot directe, indirecte en financiële belangen (zie ook verder in het rapport onder 'Mogelijke belangenverstremgeling'). Volgens EMA valt niet onder financiële belangen: *“de betaling of vergoeding van de met de onderzoekswerkzaamheden gemaakte kosten of vergoeding van redelijke kosten die rechtstreeks verband houden met het bijwonen van een conferentie/seminar (d.w.z. verblijfs- en reiskosten)”*.⁴⁷

Financiering door KSV

Foodwatch vroeg meer duidelijkheid aan KSV over de financiering van wetenschappers. Na een openbare reactie van KSV op de vragen van foodwatch m.b.t. financiering (onder de titel 'Foodwatch houdt moderne heksenjacht op wetenschappers' op de website van VoedingNu⁴⁸ en Kenniscentrum suiker & voeding⁴⁹), verder mailverkeer en een gesprek stelde foodwatch de volgende definitie samen:

Onder 'gefinancierd' door KSV wordt verstaan: een financiële compensatie door KSV voor het doen van onderzoek of het geven van advies, een leerstoel en deelname aan voorlichtingsvideo's van KSV ('Infokick' YouTube video's).

Tijdens een gesprek met KSV op 17/07/2020, lichtte KSV mondeling toe dat de wetenschappers werden gefinancierd voor het deelnemen aan de KSV 'Infokick' YouTube video's. Foodwatch vroeg hierover ook schriftelijk bevestiging, maar heeft tot op het moment van de publicatie van het rapport geen duidelijk reactie ontvangen: enkel *“Zoals al aangegeven in ons gesprek en eerdere mails is dat heel divers, ook binnen een specifieke communicatie-uiting.”* (28/07/2020). Een wetenschapper betrokken bij KSV gaf de 'Infokick' YouTube-video's aan als een potentieel belangenconflict, wat verder zou kunnen wijzen op financiering: *“The author contributed to the Foundation-Kenniscentrum suiker & voeding (Knowledge Center Sugar and Food) for 2 evidence based educational videos about sugars, metabolism and health (2017)”*.⁵⁰

Deelname aan de wetenschappelijke raad en deelname aan workshops of congressen worden niet meegenomen in de definitie, aangezien hier volgens KSV enkel een onkostenvergoeding voor wordt gegeven. Foodwatch heeft tot op het moment van de publicatie van het rapport geen duidelijke reactie van KSV ontvangen of de leden van de redactieraad ook slechts een onkostenvergoeding ontvangen. Foodwatch gaat er in dit rapport van uit dat dit hetzelfde is voor de redactieraad en de wetenschappelijke raad, dus dat er geen financiële compensatie werd verstrekt.

Uitverkoop van wetenschap?

Bedrijven hebben een belang bij financiering, wat niet altijd overeenkomt met het belang van de samenleving. Financiering door bedrijven resulteert vaak in gunstige onderzoeksresultaten voor de sponsor, leidt de aandacht af van ongunstige resultaten en biedt minder ruimte voor maatschappelijk en fundamenteel onderzoek – zoals hieronder onderbouwd.

Bedrijven financieren vooral onderzoek dat gunstige resultaten heeft voor de sponsor. Resultaten worden onder meer uitvergroot als ze voordelig zijn en gebagatelliseerd indien niet, uit de context getrokken of in mindere of meerdere mate verdraaid.

Verschillende studies wijzen uit dat de voedselindustrie nutritioneel onderzoek beïnvloedt. Marion Nestle, professor in voeding en auteur van 'Unsavoury Truth: How Food Companies Skew the Science of What We Eat' verzamelde verschillende studies die onderzochten wat het effect is van industriefinanciering op voedingskundig gezondheidsonderzoek.⁵¹ Zie onderstaande tabel.

In bijvoorbeeld de correlatiestudie van 2007 werden meer dan tweehonderd studies over de effecten van suikerrijke drankjes op de gezondheid bestudeerd. De studie concludeert: *“Artikelen die uitsluitend door levensmiddelenbedrijven worden gesponsord, hebben vier tot acht keer meer kans om conclusies te trekken die gunstig zijn voor de financiële belangen van het sponsorende bedrijf dan artikelen die niet door levensmiddelenbedrijven worden gesponsord.”*⁵² Volgens een recente studie uit 2018⁵³: *“Industrie-gerelateerd onderzoek lijkt bevooroordeeld om de schadelijke gevolgen van gesuikerde dranken voor de gezondheid te onderschatten, waardoor corrigerende maatregelen op het gebied van de volksgezondheid mogelijk worden vertraagd.”* De studie uit 2016 stelt: *“Deze industrie lijkt hedendaagse wetenschappelijke processen te beïnvloeden om controversie te creëren en hun bedrijfsbelangen te bevorderen ten koste van de publieke gezondheid”*.⁵⁴

Jaar	Product	Gezondheidsuitkomst	Methode	Conclusie
2003 ⁵⁵	Olestra	Veiligheid en effectiviteit	Correlatie	Industrie-gefinancierde studies bevoordelen sponsor
2007 ⁵⁶	Suikerhoudende dranken	Meerdere risico's	Correlatie	Industrie-gefinancierde studies vonden minder risico's
2007 ⁵⁷	Suikerhoudende dranken	Gewichtstoename	Meta-analyse	Industrie-gefinancierde studies vonden kleinere effecten

2009 ⁵⁸	Calcium supplementen	Botdichtheid bij kinderen	Correlatie	Industrie-gefinancierde klinische studies meer kans om sponsor te bevoordelen, maar niet significant
2012 ⁵⁹	Melkproducten	Obesitas	Correlatie	Geen verschil in financieringseffect, al bevoordelen Industrie-gefinancierde onderzoeksvragen de sponsor
2013 ⁶⁰	Suikerhoudende dranken	Gewichtstoename	Systematische beoordeling van systematische beoordelingen	Resultaten van de gesponsorde auteurs bevoordelen sponsor
2013 ⁶¹	probiotica, prebiotica, of beide toegevoegd aan zuigelingenvoeding	Goedaardige microflora, infecties	Systematische beoordeling	Geen verschil geen verschil door de financieringsbron, maar door de industrie gefinancierde proeven bevelen eerder het product van de sponsor aan
2014 ⁶²	Suikerhoudende dranken	Gewichtstoename	Meta-analyse	Industrie-gefinancierde studies vonden enkel zwakke effecten
2016 ⁶³	Suikerhoudende dranken	Obesitas en diabetes type 2	Correlatie	Resultaten van de gesponsorde auteurs bevoordelen sponsor
2016 ⁶⁴	Kunstmatige zoetstoffen	Gewichtsverlies	Systematische beoordeling van systematische beoordelingen	Industrie-gefinancierde studies en gesponsorde auteurs bevoordelen sponsor
2018 ⁶⁵	Suikerhoudende dranken	Schadelijke gevolgen voor de gezondheid	Systematische beoordeling	Industrie-gefinancierde studies onderschatten nadelige gevolgen

Tabel integraal overgenomen en vertaald door foodwatchuit: Marjon Nestle, *Unsavoury Truth: How Food Companies Skew the Science of What We Eat* (2018), p.36., Basic Books, New York

Prof. Marion Nestlé analyseerde ook zelf wetenschappelijke studies. Een jaar lang verzamelde ze 168 studies gefinancierd door de voedingsindustrie: 156 van deze studies hebben gunstige resultaten voor het bedrijf, dus ruim 90%.⁶⁶

De industrie kan onderzoek financieren dat de aandacht afleidt van hun producten en/of ongunstige resultaten. Coca-Cola, bijvoorbeeld, financierde onderzoekers die (in het kader van de obesitasepidemie) de schuld verschoven van slechte diëten naar gebrek aan beweging. Als gevolg daarvan wordt meer nadruk gelegd op het gebrek aan beweging en minder op de consumptie van suikerhoudende dranken als belangrijke oorzaak van obesitas.⁶⁷⁶⁸

Financiering beïnvloedt de onderzoeksagenda. Het onderzoek in samenwerking met of gefinancierd door de industrie richt zich vooral op het niveau van producten en productontwikkeling. Hierdoor gaat de aandacht minder naar maatschappelijke en fundamentele onderwerpen of thema's, zoals eerlijke, veilige en gezonde voeding voor de samenleving en consumenten.⁶⁹⁷⁰

Zoals uitgebreid onderzocht door prof. Marion Nestle leiden ook andere vormen van financiering door de voedingsindustrie - zoals vergoedingen en cadeaus voor consultatie, presentaties etc. – tot mogelijke (ook onbewuste of onbedoelde) beïnvloeding.⁷¹

Volgens de Britse Food Ethics Council: "Hoewel industrieel voedselsysteem-onderzoek voor sommigen voordelen heeft opgeleverd, heeft het ook een aantal aspecten die door velen als ongewenst worden beschouwd, waaronder het feit dat fundamentele ethische kwesties niet worden aangepakt, een beperkte agenda, ongepaste beïnvloeding door het bedrijfsleven en het ontbreken van een werkelijk inclusieve en open aanpak. Naar onze mening is er een transformatie nodig."⁷²

Bij KSV betrokken wetenschappers over bedrijfsfinanciering

Ook enkele van de onderzochte wetenschappers (zie bijlage 1) mengen zich in het debat of financiering door de industrie al dan niet kwalijke gevolgen kan hebben en een aantal stellen zich daarbij opvallend positief op. Zo stelt Wetenschapper 8 in de nieuwsbrief van KSV 'Suiker in perspectief' (2014): *"Onderzoekers worden al snel beschuldigd bij industrieel gesponsord onderzoek van partijdigheid en niet-objectieve studies. Dit op basis van het weinig steekhoudende argument dat industrieel gesponsord onderzoek vaker positieve resultaten geeft. Bij een ongewis resultaat zal de industrie niet gauw geneigd zijn het onderzoek uit te laten voeren. Maar we kennen ook allemaal de voorbeelden van gemanipuleerde uitkomsten van onderzoek, bijvoorbeeld uit de tabaks- en de farmaceutische industrie. Er bestaat altijd het risico dat resultaten worden gekleurd. Om dat te vermijden is het een voorwaarde dat je samenwerking en onderzoek transparant weet te houden. Laat zien hoe je met elkaar samenwerkt"*.⁷³

Volgens Wetenschapper 7 leidt financiering alleen in extreme situaties tot sturing door de industrie: *“Eigenlijk zegt u impliciet dat wat gefinancierd zou worden (...) dat dat dan per definitie geen goed onderzoek zou zijn. Ik zou u willen meegeven: om te weten of iets goed is of niet goed is zult u moeten kijken of het voldoet aan de randomised control trials van de studie. Of het wel of niet gefinancierd wordt uit pharma is geen indicator of een studie wel of niet goed is. U gaat het ervan uit dat het niet goed is, ik durf dat niet zomaar te zeggen. (...) Ik denk dat de studies die randomized goed zijn gecontroleerd kunnen niet gestuurd worden door pharma. Als dat wel gebeurt is dat een foute situatie. Mijns inziens is dat een extreme situatie. Het is niet voor niets zo dat Nederlandse organisatie NWO ook erg gericht is op de samenwerking tussen industrie en wetenschap. Als dat een formule zou zijn die onderzoek minder waarachtig zou maken, zou dat geen goede zaak zijn”*.⁷⁴

Wetenschapper 4 stelt in NRC (2017): *“De partijen die (mee)betalen bepalen mede de vraagstelling, dat is waar. Maar er is nog altijd sprake van waardevrij onderzoek. Wie betaalt, bepaalt namelijk niet de uitkomsten van het onderzoek. Er is in mijn optiek maar één soort wetenschap, die verifieerbaar en transparant is en aan goede onderzoeksmethodes voldoet. Onderzoekers gaan de wetenschappelijke dialoog aan met elkaar om nieuwe kennis op te doen. Dan maakt het niet uit wie het financiert”*.⁷⁵ Wel vindt Wetenschapper 4 dat er iets moet veranderen, staat in de Volkskrant (2016). *“De balans tussen gesponsord en door nieuwsgierigheid gedreven onderzoek is scheef. Zelfs de helft van het door de overheid betaalde onderzoek moet economisch te gelde kunnen worden gemaakt”*.⁷⁶

Wetenschapper 3: *“Het Nederlandse beleid is erop gericht om kennis te valideren voor het bedrijfsleven. Die private financiering betekent overigens niet dat een studie niet goed is uitgevoerd of dat er met de resultaten wordt gesjoemeld. Daar heeft een bedrijf zelf ook geen baat bij; zeker de gevestigde bedrijven hebben een naam hoog te houden”*.⁷⁷

Strategie 2: Onderzoek verspreiden als het de eigen belangen ondersteunt, of bekritisieren als dat niet het geval is

Foodwatch onderzocht de uitingen van aan KSV verbonden wetenschappers over suiker. Dit via een steekproef van wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties en congressen en presentaties. Hierbij werd gekeken of de uitingen in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie. Zie ook tabel bijlage 1. Er werd ook onderzocht of KSV ‘gunstig’ wetenschappelijk onderzoek of communicatie verspreidt of bekritisereert, al dan niet met de hulp van wetenschappers.

Zoals besproken kan financiering door de industrie het wetenschappelijk onderzoek beïnvloeden. Dat betekent niet automatisch dat de onderzoeksresultaten en/of -communicatie onjuist zijn. Resultaten kunnen onder meer uitvergroot worden als ze positief zijn en gebagatelliseerd indien negatief, uit de context getrokken of in meer of mindere mate verdraaid worden.

Er zijn verschillende quotes vermeld waarbij wetenschappers zich in lijn met de belangen van de suikerindustrie uiten. Dit wil echter niet zeggen dat ze zich altijd en alleen maar positief uitlaten over suiker.

Wetenschappelijke publicaties

KSV was co-financier van de studie door Wetenschapper 7: 'Gene by Cognition influences on emotional eating; a moderating role for ruminative thinking?'⁷⁸ (NWO projectnummer 057-13-004⁷⁹). KSV leverde een totaalbedrag van €250.000 over zes jaar. Dit leidde tot verschillende wetenschappelijke publicaties, waaronder 'Eating dependence and weight gain; no human evidence for a 'sugar-addiction' model of overweight' (2017), waaraan zowel Wetenschapper 7 als Wetenschapper 1 deelnamen.⁸⁰ De studie verschuift de aandacht van suiker naar vet: *"Terwijl een meerderheid (95%) van de deelnemers ten minste één YFAS-symptoom [Yale Food Addiction Scale] ondervond, waarvan 12% daadwerkelijk voldeed aan de YFAS-diagnose voor voedselverslaving, waren deze problemen meestal gerapporteerd voor de gecombineerde vetrijke hartige en/of vetrijke zoete voedingsmiddelen (30%) in plaats van suiker (5%)"* (vertaling foodwatch).

Een ander voorbeeld waarbij vet in plaats van suiker naar voren wordt geschoven als boosdoener, is de uitspraak van Wetenschapper 8 (die ook een tijd voorzitter was van het Wetenschappelijke Comité bij ILSI Europe) naar aanleiding een vijfjarig onderzoek voor Suikerstichting Nederland (nu KSV) genaamd 'Enkelvoudige koolhydraten gedragen zich niet anders dan complexe: gewichtsreductie door minder vet en meer koolhydraten' (2000).⁸¹ Wetenschapper 8 stelt: *"Ik vind het vooral belangrijk dat de diëtist primair de nadruk legt op het belang van de vetreductie en dat ze zich minder zorgen maakt welke consequenties dat heeft voor de inneming van koolhydraten"*.⁸²

Het naar voren schuiven van vet als boosdoener is in lijn met de eerdere strategie van de suikerindustrie, die in de jaren zestig al wetenschappers betaalde om de aandacht van suiker te verleggen naar vet.⁸³ De 'Sugar Papers' uit 2016 onthulden dat de suikerindustrie nauw begon samen te werken met voedingswetenschappers in het midden van de jaren 1960, om vet en cholesterol als de voedingsoorzaken van coronaire hartziekten te

onderscheiden. Hierbij werd bewijs dat de consumptie van sacharose ook een risicofactor was, gebagatelliseerd.⁸⁴ Suikerconsumptie kan echter, zoals meermaals aangetoond, wel degelijk bijdragen tot cardiovasculaire ziektes.⁸⁵

In 2005 financiert KSV (toen nog Suikerstichting Nederland) een onderzoek van Wetenschapper 7 onder de titel 'Effects of sugar with different amounts of energy on performance under stress in healthy male and female volunteers'.⁸⁶ Aan de uitkomsten heeft KSV destijds een nieuwsbericht gewijd (2007)⁸⁷: *"Globaal gezien waren de proefpersonen met het suikerdrankje minder ontstemd tijdens de stress-prestatietaak en maakten ze minder fouten. Men kan concluderen dat de proefpersonen dankzij de suikers minder negatieve gevolgen van stress op hun gedrag ondervonden. Heel vrij vertaald: suikers laten je beter presteren onder stress"*. Later nuanceert Wetenschapper 7 dit weer (2013): *"Alleen in bijzondere situaties, bij stress of ontstemming, zouden koolhydraten onze stemming enigszins kunnen verbeteren, met name bij gezonde maar gevoelige mensen die vaak gedeprimeerd of ontstemd zijn. Nogmaals, deze effecten zijn klein en hebben geen klinische relevantie"*.⁸⁸

Volgens de studie 'Total, Free, and Added Sugar Consumption and Adherence to Guidelines: The Dutch National Food Consumption Survey 2007–2010' (2016) van onder meer Wetenschapper 3 leidt de WHO-maatregel uit 2015 om maximaal 10% en liefst maar 5% van je dagelijkse energie uit 'vrije' suikers te halen niet tot een beter dieet⁸⁹: *"De naleving van de WHO-richtlijnen voor vrije suiker van <5 %TE en <10 %TE was in Nederland over het algemeen laag, met name bij kinderen. Het naleven van de richtlijnen voor toegevoegde en vrije suiker werd niet sterk geassocieerd met een hogere voedingskwaliteit bij volwassenen"* (vertaling foodwatch).⁹⁰ De studie is gefinancierd door KSV en die financiering wordt ook vermeld, maar de auteurs vermelden geen conflicts of interest, al was Wetenschapper 3 in 2016 betrokken bij KSV (zie bijlage 1).

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. Barry Popkin, Amerikaans hoogleraar voeding, obesitasonderzoeker en oprichter van het 'Interdisciplinary Center for Obesity' gaf op 15/06/2020 een inhoudelijke reactie (vertaling foodwatch).

Prof. Barry Popkin: *"Het uitgebreide onderzoek naar de biologische en gedragsmatige effecten van suiker op het menselijk functioneren en de gezondheid heeft inderdaad aangetoond dat suiker vrij*

giftig is voor ons systeem. Wanneer geconsumeerd in gehele vruchten en melk is de impact ervan onbeduidend. Maar wanneer toegevoegd aan voedsel en geconsumeerd in een drankje, voornamelijk, of ook in voedsel is de wereldwijde consensus nu – van duizenden studies op elk type ziekte: de impact op vele vormen van kanker, hart- en vaatziekten, hypertensie, diabetes, jicht, dementie, en obesitas. De impact op veel van deze ziekten is rechtstreeks via de invloed van glucose en fructose op ons lichaam en onrechtstreeks via de invloed van een grotere gewichtstoename. De WHO was eigenlijk heel terughoudend en voorzichtig in haar verklaring. De wetenschap zou zeggen dat het zoveel mogelijk verminderen van toegevoegde suiker in je voedsel het beste is, zelfs al wordt de toegevoegde suiker helemaal tot nul gereduceerd.”

Tijdens het onderzoek naar aanleiding van dit rapport werden ook verschillende wetenschappelijke publicaties gevonden – van wetenschappers betrokken bij KSV – die gefinancierd werden door of ‘conflicts of interest’ vermelden bij ILSI. Het International Life Science Institute (ILSI) is ook een bekende voorvechter van de suikerindustrie. Zie verder in dit rapport voor meer informatie over ILSI.

In de studie ‘Sugars, energy metabolism, and body weight control’⁹¹ (2003) (gefinancierd door ILSI) van Wetenschapper 8 is de conclusie dat *“de hoge consumptie van sucrose niet geassocieerd wordt met de prevalentie van obesitas”* (vertaling foodwatch).

De studie ‘Misconceptions about fructose-containing sugars and their role in the obesity epidemic’ (2014) van Wetenschapper 1 — die volgens de auteurs geen financiering heeft ontvangen maar wel het vroegere voorzitterschap van Wetenschapper 1 bij ILSI vermeldt — stelt: *“Elke bewering dat de gewone fructose-inname giftig is en dat de consumptie van fructosehoudende dranken de belangrijkste oorzaak is van de wereldwijde obesitas-epidemie, wordt niet ondersteund door wetenschappelijke consensus”* (vertaling foodwatch).⁹²

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. Barry Popkin, Amerikaans hoogleraar voeding, obesitasonderzoeker en oprichter van het ‘Interdisciplinary Center for Obesity’ gaf op 15/06/2020 een inhoudelijke reactie (vertaling foodwatch).

Prof. Barry Popkin: *“Mijn collega George Bray en ik stelden de vragen over Fructose en HFCS (high fructose corn syrup) voor het eerst aan de orde in een artikel (Bray, Nielsen et al. 2004⁹³). Het doel van het genereren van onderzoek naar fructose werd in de daaropvolgende jaren bereikt en ik was*

betrokken bij vele consensusbijeenkomsten en deed zelf onderzoek naar het onderwerp. Terwijl we leerden dat alle varianten van calorische zoetstoffen die suiker bevatten gelijk waren – dat is echte suiker met fructose omdat de helft van de suiker gelijk was in impact op hoge fructose-maïsstroop (HFCS) – hebben we onderzoek gehad dat uitgebreid laat zien dat fructose inderdaad op een andere manier verantwoordelijk is voor zoveel grote stijgingen in ziekterisico. Omdat de fructose rechtstreeks naar de lever gaat, zijn de effecten op de lever en de nieren ingrijpend. Overtollige fructose fungeert als een gif dat grote schade toebrengt aan beide organen alvorens over te gaan tot andere effecten op het hart. Het is net zo belangrijk wanneer het wordt geconsumeerd als een vloeistof bij het beïnvloeden van obesitas.

Het is een zeer belangrijke wereldwijde oorzaak van obesitas, voornamelijk via de vloeibare inname van suikerhoudende dranken, vruchtensap en andere vloeibare vormen van suiker. Maar de hoeveelheid suiker die aan onze voedselvoorziening wordt toegevoegd, neemt toe en in veel landen is dit een groot probleem (Bray en Popkin 2013⁹⁴).”

In hetzelfde onderzoek van Wetenschapper 1 wordt beweerd dat: *“de invoering van belastingen op suikerhoudende levensmiddelen en dranken niet wordt gestaafd door solide wetenschappelijk bewijs en naar verwachting grotendeels ontoereikend zal zijn om het hele probleem van energieoverconsumptie aan te pakken”* (vertaling foodwatch).

De Wereldgezondheidsorganisatie juicht een suikertaks (een belasting op suikerhoudende producten en/of dranken) juist toe.⁹⁵ De WHO verwacht bij een taks van 20% op frisdrank een 20% lagere consumptie. Directeur generaal Tedros Adhanom Ghebreyesus benadrukt het belang van een suikertaks: *“Laat ik er geen doekjes om winden: de WHO staat volledig achter een frisdranktaks. Suikerhoudende dranken dragen bij tot de wereldwijde toename van niet-overdraagbare ziekten. Het belasten van suikerhoudende dranken is een effectieve manier om de suikerconsumptie te verminderen en het risico op diabetes & obesitas te verminderen”* (vertaling foodwatch).⁹⁶

Volgens de factsheet ‘Taxation and price of sugary drinks: countering industry claims’ van de ‘Global Food Research Program’ (vertaling foodwatch): *“Er is een alomvattende aanpak nodig om zwaarlijvigheid aan te pakken, met inbegrip van belastingen op suikerhoudende dranken, marketingbeperkingen, etikettering op de voorkant van de verpakking en andere maatregelen, maar dit is geen reden om te wachten met het uitvoeren van een van de*

*meest effectieve en gemakkelijk te implementeren interventies als we weten dat het de gezondheid zal verbeteren en levens zal redden.*⁹⁷ The Global Food Research Program maakte in februari 2020 een overzicht van globale ervaringen met suikertaksen, in onder andere Mexico, Chili en verschillende Amerikaanse steden. De conclusie: taksen werken.⁹⁸

Een suikertaks is ook een effectief drukmiddel richting bedrijven om minder suiker in hun producten te stoppen. Zo werd nog voordat de Britse suikertaks van kracht werd, door fabrikanten op jaarbasis 45 miljoen kilo suiker uit hun producten gehaald.⁹⁹

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Jamie Oliver, de bekende Britse chef-kok, gaf op 02/07/2020 een inhoudelijke reactie (vertaling foodwatch).

Jamie Oliver: *“In het Verenigd Koninkrijk heeft de suikertaks ervoor gezorgd dat er jaarlijks 45 miljoen kilo suiker uit het dieet van de Britten verdwijnt, er is daarbij 340 miljoen Pond (376 miljoen euro) opgehaald voor gezondheidsprogramma’s voor kinderen op scholen. 70% van het publiek is voorstander van de suikertaks, wat heel bijzonder is voor een belasting, dat is vooral omdat het geld wordt verbonden aan jeugdgezondheid. Voor mij past de suikertaks in het rijtje met het rookverbod en het dragen van autogordels als een van de meest impactvolle maatregelen in de openbare gezondheidszorg van de afgelopen 50 jaar in het Verenigd Koninkrijk.”*

De studie van Wetenschapper 1 stelt verder ook nog: *“In lijn hiermee is ook minder beschikbaar maken van producten besproken als mogelijk ongepast om het aankoopgedrag te veranderen, aangezien dit kan leiden tot het ruilen van de aankoop met soortgelijke producten”* (vertaling foodwatch). Dit terwijl wetenschappers aangeven dat we leven in een obesogene omgeving en oproepen om consumenten minder bloot te stellen aan ongezonde producten.¹⁰⁰

Studies die de schadelijkheid van suiker wél meermaals aantonen, worden tegengesproken. Zo trekt Wetenschapper 7 een studie in twijfel die de mogelijke verslavende werking van suiker bespreekt, in een position paper van KSV (2015): *“Niet het type voeding op zich, maar de studieopzet lijkt dan ook veel meer een bepalende factor te zijn bij het opwekken van ‘verslavingsverschijnselen’ in proefdieren. Bovendien consumeren mensen suiker met name in verband met de lekkere smaak,*

*gezelligheid en ontspanning en niet zozeer om brandstof binnen te krijgen. Hoewel smaakbeleving ook een rol speelt bij dieren, ontbreken de cognitieve componenten”.*¹⁰¹

Wetenschapper 9 stelt kritische vragen (2012) naar aanleiding van een studie door prof. Katan. Prof. Katan publiceerde de correspondentie op zijn website.¹⁰² Wetenschapper 9: *“U begrijpt wellicht dat bepaalde belanghebbenden de resultaten van dit onderzoek met meer dan normale belangstelling hebben gevolgd. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de Suikerstichting in Nederland. Deze organisatie, die wordt gesponsord door de Nederlandse suikerindustrie, verspreidt voedingsinformatie over de rol van suiker in de voeding en ondersteunt het onderzoek op dit gebied financieel. Als onafhankelijk wetenschapper geef ik advies aan deze organisatie. Op haar website heeft de stichting aandacht besteed aan uw studie en mij gevraagd om uw studie kritisch te beoordelen.”* (vertaling foodwatch). Naar aanleiding van de antwoorden van prof. Katan luidde zijn boodschap: *“Het ontwerp van de studie laat niet toe om specifiek suiker in frisdranken de schuld te geven voor de gewichtstoename”* (vertaling foodwatch).¹⁰³

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie zijn “suikerhoudende dranken een belangrijke oorzaak van obesitas en diabetes”. De WHO verstaat onder suikerhoudende dranken: alle soorten dranken die vrije suikers bevatten en deze omvatten koolzuurhoudende of niet-koolzuurhoudende frisdranken, vruchten- en groentesappen en -dranken, vloeibaar en poederconcentraten, gearomatiseerd water, energie en sportdranken, kant-en-klare thee, kant-en-klare koffie, en gearomatiseerde melkdranken.¹⁰⁴

KSV-publicaties

Het Kenniscentrum suiker & voeding publiceert allerlei informatie, waaronder brochures, factsheets, position papers en YouTube filmpjes (‘infokicks’) en de nieuwsbrief Suiker in Perspectief.

Zo liet KSV in 2012 en 2015 voorlichtingsfilmpjes met wetenschappers produceren (deze zijn tussen 1 augustus 2015 en 10 januari 2016 op de website van KSV gepubliceerd), de zogenaamde ‘infokicks’. De filmpjes werden onder andere op YouTube, de voorpagina van de website van KSV en de website van Coca-Cola Nederland¹⁰⁵ gepresenteerd. De filmpjes werden ook opgepikt door andere media, zoals bakkerswereld.nl.¹⁰⁶ De video’s zijn ondertussen niet meer online beschikbaar, maar wel in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.

Wetenschapper 7 bagatelliseert in een infokick de rol van suikers bij overgewicht en benadrukt dat suiker niet verslavend is¹⁰⁷: *“Sommige mensen menen dat ze dik zijn geworden van de verslavende werking van suiker. (...) We worden dik omdat we meer energie innemen dan we verbranden en dat beperkt zich niet alleen tot suikers. Dus, als je denkt dat je verslaafd bent aan suiker, kun je echt niet bij een verslavingskliniek terecht.”*

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. dr. Aart Jan van der Lelij, Sectorhoofd Endocrinologie bij Erasmus MC (afdeling Inwendige Geneeskunde), gaf op 20/07/2020 een inhoudelijke reactie.

Prof. van der Lelij: *“Verslaving aan te veel eten is een ongoing discussie. De resultaten zijn vooral afkomstig van dierstudies. Als je verslaving definieert als een maatschappelijk probleem met aspecten van criminaliteit, economisch verval en extreme afhankelijkheid van een product dan is het gemakkelijk om suikerverslaving niet als probleem te zien. Immers, er worden geen bejaarde dames overvallen om suikerzakjes. Dat suikers het reward–hedonisch systeem in het brein activeren is denk ik wél onomstotelijk waar en niet voor niets is rimonabant ontwikkeld om verslavend eetgedrag aan te pakken. Dat het via de werking op het cannabis receptor systeem ook ernstige bijwerkingen had in de vorm van (soms suïcidale) depressiviteit is een andere discussie.”*

Wetenschapper 3 trekt in een infokick in twijfel dat suiker een dikmaker is: *“Suiker heeft de naam een dikmaker te zijn, maar dat is niet helemaal terecht. Het maakt niet uit waar de calorieën vandaan komen. Te veel calorieën innemen, leidt tot een grotere kans op overgewicht”*.¹⁰⁸

De ‘Global Food Research Program’¹⁰⁹ stelde een factsheet (2017) op waarbij ‘industrieclaims’ zoals “Alle calorieën zijn gelijk” en “Calorieën zijn calorieën”, met betrekking tot een suikertaks en suikerhoudende dranken, worden weerlegd. Integraal overgenomen uit de factsheet (vertaling foodwatch):¹¹⁰

- » *“De meeste suikerhoudende dranken hebben geen voedingswaarde. De “lege” calorieën van suikerhoudende dranken kunnen niet worden vergeleken met de voedzame calorieën van andere voedingsmiddelen. Bijvoorbeeld, de vezel van een appel geeft een persoon een meer voldaan en minder hongerig gevoel dan een portie gewone soda.”¹¹¹*

- » ***“Omdat suikerhoudende dranken geen voldaan gevoel opleveren, zorgen ze voor extra calorieënverbruik, niet alleen ongezond calorieënverbruik.”***
- » ***“Onafhankelijk van de "lege" calorieën van gesuikerde dranken, veranderen de suikers in gesuikerde dranken het metabolisme van het lichaam, wat insuline, cholesterol en metaboliëten beïnvloedt die hoge bloeddruk en ontsteking veroorzaken.¹¹² Deze veranderingen in het lichaam verhogen het risico op diabetes, hart- en vaatziekten, tandbederf en leverziekte.¹¹³”***
- » ***“De grote hoeveelheden vloeibare suiker in suikerhoudende dranken zijn vooral schadelijk voor de lever vanwege de snelle opname door de lever, naast hun associatie met alle vormen van hartaandoeningen.¹¹⁴”***

Wetenschapper 6 bagatelliseert in een filmpje van KSV het effect van suiker op tandbederf: *“Je moet twee keer per dag zorgvuldig je tanden poetsen en je moet maximaal zeven keer per dag iets eten of drinken. En wat dat dan is, dat is niet zo belangrijk”*.¹¹⁵ Dit doet wetenschapper 6 ook in ‘Suiker in perspectief’ wat betreft frisdrank (2006): *“Overigens zijn vruchtendranken wat zuurwerking betreft risicovoller dan cola-dranken. Terwijl cola doorgaans een slechtere naam heeft. (...) En wat de frisdrankenindustrie betreft, men is over het algemeen heel bereidwillig om oplossingen voor problemen als erosie te bedenken. Ga maar na, er is toch niemand in die club die denkt, ik ga eens lekker erosie veroorzaken met mijn product...!”*.¹¹⁶ Ook in een uitgebreide position paper zwakt wetenschapper 6 de rol van suiker bij tanderosie af (2016): *“Bij tanderosie spelen andere factoren dan suiker een rol. De directe etsende werking van zuren veroorzaakt tanderosie (eventueel in combinatie met mechanische slijtage). Suiker in een waterige oplossing is neutraal: de zuurgraad ligt tussen 6 en 8. Aan zure voedingsmiddelen zoals frisdranken of vruchtendranken wordt vaak suiker toegevoegd om ze minder zuur te laten smaken. De toevoeging van suiker heeft echter geen invloed op de zuurgraad”*.¹¹⁷ Suikers worden echter deels omgezet in zuur, wat de wetenschapper in 2014 nog in ‘Suiker in perspectief’ onderschreef: *“Bacteriën in de mond hebben maar een klein beetje suikers nodig om zuur te vormen dat schadelijk is voor de tanden en kiezen”*.¹¹⁸ Ook Wetenschapper 9 vindt dat suiker onterecht wordt verbonden aan cariës (2007): *“Ook kleeft er het stigma aan suiker als de veroorzaker van cariës hoewel dat inmiddels is genuanceerd: bij regelmatig tanden poetsen met fluoride tandpasta en bij beperking van de frequentie van suikergebruik, is er eigenlijk geen probleem met suiker als het gaat om preventie van tandcariës”*.¹¹⁹

De Wereldgezondheidsorganisatie linkt tandbederf rechtstreeks aan suiker en beveelt een lagere suikerconsumptie aan. *“De aanbeveling wordt verder ondersteund door bewijs dat er meer tandcariës (gewoonlijk tandbederf genoemd) voorkomt wanneer de inname van vrije suikers meer dan 10% van de totale energie-inname bedraagt, vergeleken met een inname van vrije suikers van minder dan 10% van de totale energie-inname.”*¹²⁰ Ook stelt WHO (2017): *“Vrije suikers zijn de essentiële voedingsfactor bij de ontwikkeling van tandcariës. Tandcariës ontwikkelen zich wanneer bacteriën in de mond suikers metaboliseren om zuur te produceren dat het harde weefsel van de tanden (glazuur en dentine) demineraliseert.”*¹²¹

In de nieuwsbrieven van KSV, onder de naam ‘Suiker in Perspectief’, komen naast Wetenschapper 6 ook andere wetenschappers aan het woord, waarbij suiker vaak wordt verdedigd. Zo stelt Wetenschapper 2 (2019): *“Suiker in frisdrank gedraagt zich bijvoorbeeld anders dan suiker in vruchten, omdat onder meer de eetsnelheid een belangrijke rol speelt bij verzadiging. Verder vind ik dat we niet alle pijlen op één aspect van voeding moeten richten”*.¹²²

In een artikel verspreid door KSV geeft Wetenschapper 5 suikerrijke dranken een sportief imago (2008 en herziene versie in 2012, 2013, 2020)¹²³: *“Vandaar dat het gebruik van koolhydraatrijke (sport)dranken tijdens inspanning inmiddels niet meer weg te denken is tijdens (duur)sportevenementen”* en *“Zowel de recreatieve sporter als de topatleet kunnen evenveel baat hebben bij het gebruik van een sportdrink tijdens duurinspanning.”*

Volgens Harvard TH Chan School of public health is sportdrink voor de niet-atleet gewoon een suikerhoudende drank. *“Het drinken van te veel van deze [sport]dranken, vooral wanneer er niet krachtig wordt getraind, kan het risico op overgewicht en obesitas en andere gezondheidsproblemen zoals diabetes type 2, hart- en vaatziekten en jicht vergroten. Er is ook een risico op tandcariës.”*¹²⁴ De studie ‘Association of sports drinks with weight gain among adolescents and young adults’ (2017), die onder andere de consumptie van sportdrink bij meer dan 4.100 vrouwen en 3.400 mannen gedurende 7 jaar volgde, concludeerde: *“Bij adolescente en jongvolwassen meisjes en jongens zagen we dat de frequentie van de consumptie van sportdranken een grotere toename van de BMI voorspelde.”*¹²⁵

De studie ‘The truth about sport drinks’ (2012), uit het gerenommeerde tijdschrift ‘British Medical Journal’, toont aan dat er niet voldoende bewijs is dat sportdranken een essentiële aanvulling zijn voor iedereen die aan lichaamsbeweging doet. Het onderzoek legt hierbij bloot

dat hoe de sportdrankindustrie de wetenschap voor haar kar spande via “de koppeling van wetenschap met creatieve marketing”: “In hun vastberadenheid om aan te tonen dat een oplossing van zout en suiker een gunstig effect kan hebben, hebben bedrijven in de afgelopen 40 jaar honderden studies gefinancierd. De BMJ vroeg verschillende bedrijven voor lijsten van deze studies. GSK was de enige die bereid was een dergelijke lijst te verstrekken, met verwijzingen naar de “100 klinische proeven” die suggereren dat sportdranken belangrijke voordelen hebben. Gatorade heeft niet gereageerd, en Coca-Cola stuurde een gedetailleerd antwoord waarin wordt uitgelegd hoe hun dranken werken. Een begeleidende analyse van de studies vond dat de kwaliteit van het bewijs zo slecht was dat het onmogelijk is om harde conclusies te trekken over de gevolgen van sportdrank.” De reden die door BMJ wordt aangedragen voor het gebrek aan bewijs: “Een commercieel bedrijf zou nooit onderzoek doen als het niet zeker was van het antwoord voordat het de studie deed.”¹²⁶

In een position paper van KSV (2016) over diabetes, met een bijdrage van wetenschapper 3, 5 en 9 wordt in het abstract gesteld: “Omdat diabetes mellitus in de volksmond suikerziekte wordt genoemd, wordt deze ziekte ten onrechte vaak geassocieerd met suiker in de voeding.” Later staat echter in de paper: “Het advies is wel om de inname van vrije suikers te beperken, met name het gebruik van suikerhoudende dranken”.¹²⁷ In een andere position paper van KSV ‘suiker & verslaving’ (2015), beoordeeld door wetenschapper 7 en 9 wordt gesteld: “Een aantal wetenschappelijke onderzoeken wekt de suggestie dat bepaalde voedingsmiddelen, suiker in het bijzonder, verslavend zijn en zo overgewicht en obesitas in de hand werken. Ook in de media hoor en lees je met regelmaat dat suiker verslavend zou zijn. Deze bewering is gebaseerd op beperkte en/of indirecte aanwijzingen uit dierexperimenteel onderzoek.”¹²⁸

Ongunstige uitingen over suiker worden in twijfel getrokken – zoals over suiker en verslaving. Via een artikel, zowel in het Nederlands als in het Engels op de website van KSV, levert Wetenschapper 7 kritiek op de stelling van de directeur van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst – namelijk dat de consumptie van te veel suiker tot obesitas leidt (2013)¹²⁹: “Volgens de GGD Directeur neemt de incidentie van klinisch overgewicht (obesitas) epidemische vormen aan doordat we te veel suiker eten. Maar overgewicht ontstaat in eerste instantie wanneer we meer calorieën innemen dan we verbranden; het maakt daarbij helemaal niet uit wat je eet. (...) Kortom, je kunt niet één soort voedsel of één ingrediënt de schuld geven van gewichtsproblemen. Dat geldt vooral voor suiker; het is niet verslavend en het maakt in principe niet dik. Natuurlijk kan het wel, net als andere voeding,

bijdragen aan gewichtstoename: vooral als je er teveel van snoept zonder dat je daarbij evenredig meer beweegt. Laten we vooral genuanceerd blijven over dit soort zaken”.

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. dr. ir. Jaap Seidell, hoogleraar voeding en gezondheid aan Vrije Universiteit Amsterdam, gaf op 08/06/2020 een inhoudelijke reactie.

Prof. Seidell: “We worden vooral dik door te veel ultra-bewerkt voedsel dat in grote porties voor weinig geld overal beschikbaar is. Voedsel waaraan vet, suiker en zout (of andere smaakmakers) is toegevoegd stimuleert overeten. Suiker is dus inderdaad ‘part of the problem’ maar uiteraard niet de enige factor die meespeelt bij overgewicht. Te veel eten en drinken en te weinig bewegen zijn de primaire oorzaken op bevolkingsniveau. Suikerhoudende drank is wel een aparte categorie want dat is op zichzelf wel een echt aantoonbare oorzaak van gewichtsstijging.

Onbegrijpelijk vind ik dat deze discussie beperkt blijft tot calorieën. Door ongezond eten krijg je (ook bij een normaal gewicht) een hogere kans op hart- en vaatziekten, type 2 diabetes en kanker. Ook daar speelt suiker als één van de oorzaken mee (maar ook hier geldt: niet de enige). Natuurlijk is voldoende lichaamsbeweging ook belangrijk. Het is echter zinloos daar naar te wijzen want: “you can’t outrun a bad diet”.

Prof. dr. Aart Jan van der Lelij, Sectorhoofd Endocrinologie bij Erasmus MC (afdeling Inwendige Geneeskunde), gaf op 20/07/2020 een inhoudelijke reactie.

Prof. van der Lelij: “Zoet voedsel heeft wel degelijk ernstige gevolgen op lichaamssamenstelling, levensverwachting. Omdat suikers het beloningsysteem in de hersenen activeren zullen suikers een persoon toetjes etc laten eten die via het homeostatische systeem als te veel zouden worden gezien. Dus het hedonische systeem ‘overrides’ het homeostatische systeem, en dat leidt onherroepelijk tot obesitas.”

Prof. van der Lelij verwijst hierbij naar verschillende wetenschappelijk artikelen. “The Need to Feed: The Need to Feed: Homeostatic and Hedonic Control of Eating’ (2002). De studie stelt: “Als voeding uitsluitend door homeostatische mechanismen zou worden gecontroleerd, zouden de meesten van ons op ons ideale lichaamsgewicht zijn” (vertaling foodwatch).¹³⁰

Volgens de studie 'Making sense of metabolic obesity and hedonic obesity' (2017): *"De diagnostische criteria voor metabolische en hedonische obesitas zijn niet vastgesteld, aangezien de verdeling in deze twee subtypes van obesitas is een relatief nieuw concept is. (...) Tekenen en symptomen van eetstoornissen of kenmerken van een "voedselverslaving" kunnen helpen bij de diagnose, ook al is de aanwezigheid van een eetstoornis geen voorwaarde, noch is het een voldoende diagnostisch criterium voor hedonische obesitas. (...) Nieuwe onderzoeksinstrumenten, zoals de Yale voedselverslavingsschaal en de op beloning gebaseerde eetdriftschaal, kunnen ook hun plaats vinden in het helpen van klinici om patiënten te stratificeren".*¹³¹

Wetenschapper 9 deed een literatuuronderzoek in opdracht van KSV (2007). Hierin concludeert hij: *"Er is geen wetenschappelijke onderbouwing voor schadelijke effecten van sacharose-inname op de hersenen of op het menselijk gedrag."* (vertaling foodwatch).¹³² Zijn onderzoek wordt ook besproken in de nieuwsbrief 'Suiker in perspectief' (2007)¹³³: *"Er zijn twee ontzettend hardnekkige misverstanden, namelijk a) dat je van suiker diabetes krijgt en b) dat je bij diabetes geen suiker mag gebruiken... Deskundigen zouden in het kader van de algemene opinie mijns inziens best wat krachtiger mogen uitdragen dat suiker best past in een evenwichtig samengestelde voeding. Een belangrijke boodschap om het negatieve imago dat aan suiker kleeft te nuanceren."*

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (2016): "Hoge inname van gesuikerde dranken, die aanzienlijke hoeveelheden bevatten van vrije suikers, verhoogt de kans op overgewicht of zwaarlijvigheid, met name bij kinderen. Recent bewijs suggereert een verband tussen hoge consumptie van gesuikerde dranken en verhoogd risico op diabetes type 2."¹³⁴

In de nieuwsbrief staat verder: *Wat me tevens stoort is het feit dat wanneer het gaat om afvallen en gewichtsbeheersing, dat men onmiddellijk met de banvloek over suiker maar ook over vetten op de proppen komt. Neem nou de voedingsprofielen van de EFSA. Producten met suiker mogen niet meer in aanmerking komen voor een gezondheidsclaim. Dat vind ik erg dubbel. Daarmee wek je de indruk dat suiker een negatief onderdeel van voeding is, alle goede bedoelingen ten spijt. Voedingsprofielen zouden niet mogen leiden tot de versterking van het beeld dat suiker slecht is".*

De Europese verordening rond gezondheidsclaims heeft als doel de consument te beschermen en ervoor te zorgen dat claims zijn onderbouwd.¹³⁵ De Europese Commissie benadrukt: *“Bij de vaststelling van de voedingsprofielen moet rekening worden gehouden met de inhoud van verschillende voedingsstoffen en stoffen met een nutritioneel of fysiologisch effect, met name die zoals vet, verzadigd vet, transvetzuren, zout/natrium en suikers, waarvan een overmatige inname in het algemene dieet niet wordt aanbevolen.”*¹³⁶

Congressen en presentaties

Tijdens het Grote Suikerdebat in 2017 namen verschillende wetenschappers deel die verbonden zijn aan KSV. Dit debat werd georganiseerd door het Platform Suikers en Voeding, een samenwerkingsverband tussen Nederlandse organisaties en ondernemingen binnen de suikerketen, waaronder Suiker Unie, Royal Cosun en Kenniscentrum suiker & voeding.¹³⁷ De insteek van het debat: *“Ophouden met eenzijdig (negatieve) aandacht voor suiker”*.¹³⁸ Tijdens het debat trekt Wetenschapper 4 de aanbeveling van het WHO in twijfel om de inname van vrije suikers¹³⁹ naar beneden te halen: *“Vanaf die andere kant werd het algehele gevoel overgebracht dat gesuikerde producten, zoals cake, lekker moeten blijven smaken, ook in de toekomst. Als je een paar plakjes cake per week neemt, is er toch niets aan de hand, brachten zowel de voorzitter van de Diëtisten Coöperatie Nederland, Willy Gilbert Peek en [Wetenschapper 4] in. ‘Noem me maar welke 5 producten 30 procent minder suiker moeten hebben’, vroeg [Wetenschapper 4]. Een antwoord bleef uit”*.

Negen op de tien jongeren (7-18 jaar) en zes op de tien volwassenen (19-69 jaar) overschrijden de norm van de WHO - die oproept om maximaal 10% van de dagelijkse calorieconsumptie uit vrije suikers te halen. De overvloed aan suikers krijgen mensen volgens de meest actuele Voedselconsumptiepeiling van het RIVM vooral binnen door het nuttigen van niet-alcoholische dranken (frisdrank en sap, 32%), suiker en snoepgoed (25%), koek en gebak (17%) en zuivel (12%). Samen goed voor 86% van de consumptie van vrije suikers.¹⁴⁰ Foodwatch maakte een selectie van suikerrijke producten, waarbij het duidelijk is dat de suikergehaltes hoog zijn en waarbij je al gauw boven het aanbevolen maximum zit.¹⁴¹

Het vakblad voor professionals uit de voedingsmiddelenindustrie VMT publiceerde ook over het Grote Suikerdebat: “[Wetenschapper 1] wist veel mensen aan zijn zijde te krijgen onder meer door zijn pleidooi over de stelling dat suiker wordt gedemoniseerd. Terwijl het tegenkamp wees op de disbalans tussen Schijf van Vijf-producten en ‘ongezonde producten’, pleitte [Wetenschapper 1] ervoor nu eens op te houden met het eenzijdig benaderen van suiker als de boosdoener”.¹⁴²

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. Dr. Hanno Pijl, internist-endocrinoloog en hoogleraar Diabetologie, gaf op 08/06/2020 een inhoudelijke reactie.

Prof. Hanno Pijl: *“Suiker is niet de enige, maar wel degelijk een belangrijke boosdoener als het gaat om obesitas en chronische ziekten als diabetes en hart- en vaatziekten. Het gaat daarbij vooral om de enorme hoeveelheden die wij consumeren in de context van veel te weinig fysieke activiteit. Suiker is geen gif, maar wordt dat wel als je er te veel van neemt.”*

Op het afscheidssymposium van Wetenschapper 1, ‘Gif op mijn bord’ (2016) gaf Wetenschapper 7 een toedracht. Daarin bespreekt de wetenschapper de ‘misvatting’ dat suiker dik maakt: *“Suiker maakt ook niet dik. Wat dik maakt is energie”*.¹⁴³ Ook Wetenschapper 8 gaf een toedracht tijdens het symposium: *“Het suiker is in de ban gedaan en koolhydraten in het algemeen: want die hebben het nu weer gedaan. Terwijl in feite — zoals ik in het begin heb laten zien — het is niet zozeer de macronutriënt component op zichzelf, maar het is de combinatie en uiteindelijk de energie-opname”*.¹⁴⁴ Op het congres ‘Dialogo over koolhydraten’ (2017) dat KSV in samenwerking met Voeding Nu, Nederlandse Vereniging van Diëtisten (NVD) en Diëtisten Coöperatie Nederland (DCN) organiseerde, verschuift Wetenschapper 8 opnieuw de aandacht van suiker naar energie: *“Het is een kwestie van te veel energie en te weinig aandacht voor het belang van meer bewegen”*.¹⁴⁵

Tijdens de redevoering van Wetenschapper 7 voor zijn inauguratie, ‘Stress, the brain and behavior: what is the influence of food?’ (2016) geeft Wetenschapper 7 onder andere aan dat huidige conclusies van internationale onderzoekssamenwerkingen laten zien dat suikers niet verslavend zijn. Ook dat obesitas niet ontstaat door een specifiek nutriënt en dus ook niet door suiker. De wetenschapper stelt verder dat mensen dik worden omdat ze meer energie innemen dan ze verbruiken, wat zich dus niet beperkt tot suiker als specifiek nutriënt.¹⁴⁶

De 'Global Food Research Program'¹⁴⁷ stelde een factsheet (2017) op waarbij 'industrieclaims' zoals *"Gebrek aan lichaamsbeweging en slechte voeding zijn de echte boosdoeners."* en *"Gewichtscontrole is een kwestie van "calorieën in en calorieën uit"*, met betrekking tot een suikertaks en suikerhoudende dranken, worden weerlegd:¹⁴⁸

- » *"Het overweldigende wetenschappelijke bewijs is dat het verminderen van de inname van calorieën effectiever is dan beweging voor het beperken van gewichtstoename en het stimuleren van gewichtsverlies."¹⁴⁹*
- » *"Een gemiddelde volwassene zou ten minste twee kilometer moeten rennen / gedurende 20 minuten moeten joggen om een blikje soda van 355 ml te kunnen verwerken (bevat gewoonlijk 150 kcal of 630 kJ). Twee kilometer rennen per blikje frisdrank is voor de meeste mensen een onwaarschijnlijk voorstel."*
- » *"De wetenschappelijke consensus is dat het consumeren van te veel suiker schadelijk is voor de gezondheid, de lever, het hart en de tanden en diabetes bevordert."¹⁵⁰ Door de cascade van nadelige effecten van overconsumptie van suikerhoudende dranken kan lichaamsbeweging alleen niet tegen al deze negatieve effecten opwegen."*

Strategie 3: De pers en media gebruiken om de eigen belangen te vertegenwoordigen

Verschillende wetenschappers die betrokken zijn bij KSV, vertegenwoordigen ook in de media de belangen van de suikerindustrie.

Een goed voorbeeld is de uitgebreide commerciële bijlage over suiker – betaald door Royal Cosun, de eigenaar van Suiker Unie – die eind 2017 in NRC werd gepubliceerd. In de bijlage verschenen artikels als 'Minder suiker betekent niet altijd minder calorieën'¹⁵¹ en 'Waarom we suiker onterecht als gif zien'¹⁵². Vijf van in dit rapport besproken wetenschappers (Wetenschapper 1, 4, 6, 7 en 8) kwamen aan het woord in verschillende artikelen.¹⁵³ In de artikelen wordt de suikertaks in twijfel getrokken en de mogelijke gezondheidseffecten van suikerconsumptie gebagatelliseerd.

Zo stelt het artikel 'Kun je leven zonder suiker?': *"De westerse obesitasepidemie is een groot probleem waarvoor geen simpele oplossing bestaat, vindt [Wetenschapper 1]. Een frisdranktaks, suikertaks of vettaks gaat volgens hem niet werken. Het is te eenzijdig gedacht en in Nederland zijn we er simpelweg te rijk voor, een paar cent extra zal niet de doorslag geven om iets niet te kopen."*

“Bovendien: stel dat je suiker belast, dan willen fabrikanten dat in hun producten vervangen door iets anders, bijvoorbeeld vet of andere koolhydraten. Dat schiet dus niet op, want de calorische waarde zal dan niet afnemen en mogelijk zelfs toenemen.”¹⁵⁴ Volgens Wetenschapper 4: “Er wordt een ‘schuldige’ gezocht voor het obesitasprobleem en de gezondheidsconsequenties zoals diabetes. Suiker is een gemakkelijk target. Goeroes, sociale media, radio, tv, tijdschriften en kranten pakken ‘rijp en groen’ op. Daardoor ontstaan hypes en misvattingen. Veel mensen leggen de verantwoordelijkheid voor overgewicht bij de industrie, die overal suiker in stopt. (...) Maar het is ook de individuele keuze van de consument om te komen tot een verantwoorde consumptie. Het is te gemakkelijk om de schuld helemaal buiten jezelf te leggen.”¹⁵⁵

Deze commerciële artikelen worden door de bijdrage van de wetenschappers ‘verwetenschappelijkt’. Verschillende critici vonden deze vorm van publieke beïnvloeding laakbaar¹⁵⁶, aangezien de algemene boodschap was: blijf gerust suikers consumeren. Daarbij hadden de vijf wetenschappers directe banden met KSV, maar werd hierover in de artikelen met geen woord gerept, behalve bij het artikel van Wetenschapper 4.¹⁵⁷

Emeritus hoogleraar Voedingsleer prof. Martijn Katan zegt hierover op Twitter (25/11/2016)¹⁵⁸: “Is het verstandig dat voedingshoogleraren meewerken aan NRC-advertentiebijlage voor suiker? Meedoen aan reclame tast vertrouwen in wetenschappers aan, zelfs als uitspraken waar zijn.”

Een ander voorbeeld is het uitgebreide artikel ‘Is suiker de nieuwe sigaret?’ in de Volkskrant (2017), met uitvoerige medewerking van Wetenschapper 7 en Wetenschapper 1.¹⁵⁹ Het artikel werd geschreven naar aanleiding van de suikerafkickkliniek van het Diabetesfonds. In het artikel wordt de kritiek van het Diabetesfonds op suiker afgedaan als ‘totaal niet wetenschappelijk onderbouwd’ en een hype. Volgens Wetenschapper 7 mag je suiker niet verslavend noemen en dus ook geen afkickkliniek oprichten: *“Maar noem het een verslaving, zegt [Wetenschapper 7], en je hebt een mooi excuus voor ongezond gedrag. ‘Als het de schuld is van de suiker zelf en van de industrie die dat overal maar in stopt, ben je zelf niet verantwoordelijk”.*

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. dr. Aart Jan van der Lelij, Sectorhoofd Endocrinologie bij

Erasmus MC (afdeling Inwendige Geneeskunde), gaf op 20/07/2020 een inhoudelijke reactie.

Prof. van der Lelij: *“Dat is een te gemakkelijke manier van benaderen. Zulke opmerkingen werken ook niet bij rokers of alcohol verslaafden. Kortom, het ontkennen dat het innemen van te grote hoeveelheden snelle suikers bewezen effecten heeft op de totale calorie-intake en op het eetgedrag van betrokkenen is niet meer van deze tijd. Niet voor niets hebben vele instanties, van de WHO tot het diabetesfonds, brandbrieven doen uitgaan die waarschuwen voor de langetermijneffecten van suikers in ons dieet. Ook hebben suiker/koolhydraat arme diëten bewezen effect op diabetes en overgewicht.”*

De ervaring van de afgelopen decennia heeft geleerd dat enkel voedingseducatie en – bewustwording geen effectieve strategieën zijn om zwaarlijvigheid en slechte voeding te bestrijden.¹⁶⁰ Daarom roept de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op tot drastische beperkingen en fiscale instrumenten¹⁶¹, bijvoorbeeld belastingen op suikerhoudende frisdranken zoals in het Verenigd Koninkrijk¹⁶².

Volgens Wetenschapper 1: *“Dat de voedingsindustrie de suikerpot te kwistig hanteert, daar is iedereen het over eens. Maar consumenten kunnen zelf ook beter opletten. Zie jij weleens iemand in de supermarkt op het etiket kijken? Dat doet maar een paar procent van alle mensen”. “Het is allemaal niet zo moeilijk, zeggen de twee hoogleraren: het draait om gedrag en bewustwording. Of zoals [Wetenschapper 1] zegt: ‘Een beetje nadenken’”.*

Er is een gedeelde verantwoordelijkheid voor de overconsumptie van suiker. Consumptie is niet alleen een kwestie van individuele keuze:

- » Volgens het Centrum voor Ethiek en Gezondheid wordt ongezond gedrag *“beïnvloed door factoren die buiten de invloed van het individu liggen, zoals een ongezonde omgeving, de invloed van de industrie, verslaving en een gebrek aan informatie”*.¹⁶³

- » Marketing en inmenging van de industrie in beleid dragen bij tot een omgeving waarbij de ongezonde opties meer beschikbaar zijn dan gezonde, wat een weloverwogen keuze voor individuen bemoeilijkt.^{164 165 166}
- » We worden van jongs af aan geconditioneerd. Kinderen en tieners zijn kwetsbaar voor marketing en beïnvloeding. Studies tonen aan dat als promoties aan gezonde voeding worden gekoppeld, kinderen hier de voorkeur aan geven. Nu omvat echter het grootste deel van voedselgerelateerde advertenties en promoties ongezonde voedingsmiddelen en suikerhoudende dranken.¹⁶⁷¹⁶⁸¹⁶⁹¹⁷⁰

Foodwatch legde voor dit rapport enkele uitingen van wetenschappers, die in lijn zijn met de belangen van de suikerindustrie, voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals. Prof. Dr. Em. Marion Nestle, Amerikaans professor Voeding, Voedselstudies en Publieke Gezondheid en auteur van 'Unsavoury Truth: How the Food Industry Skews the Science of What We Eat'¹⁷¹ gaf op 22/06/2020 een inhoudelijke reactie (vertaling foodwatch).

Marion Nestle: *"De hoeveelheid suiker in levensmiddelen is aan de fabrikanten, niet aan de consumenten. Als er eenmaal suiker in een product zit, heeft de consument geen keuze meer. We hebben een beleid nodig om de fabrikanten aan te moedigen de suikers in hun producten tot het laagst mogelijke niveau terug te brengen. Vrijwillige inspanningen werken lang niet zo goed als reguleringen - belastingen en waarschuwingsetiketten. Daarom zijn deze maatregelen belangrijk om in te voeren."*

Verder in het artikel: *"Er is ook geen sprake van 'schuilnamen' voor suiker, zegt [Wetenschapper 1]. Alsof de fabrikanten met vage termen de consument erin willen luizen. Fructose, sacharose, lactose of melasse: die stoffen of moleculen heten nu eenmaal zo, zegt hij."* De banden van de wetenschappers met de suikerindustrie werden in het Volkskrantartikel niet benoemd. Alleen in een aanverwant online artikel werd hun relatie met KSV deels toegelicht.¹⁷²

De Nederlandse Consumentenbond trok in februari 2020 aan de bel en waarschuwt consumenten voor stiekeme suikers. "Fabrikanten verstoppen suikers vaak onder andere namen."¹⁷³ Onderzoek van foodwatch wijst uit dat producenten zelfs onterecht de voedingsclaim 'geen toegevoegde suiker' gebruiken - voor producten waar wel degelijk suiker of

een ingrediënt met veel suiker is toegevoegd. Dit onder een ‘schuilnaam’, zoals sapconcentraat. foodwatch heeft hierover succesvol meerdere klachten ingediend bij de Reclame Code Commissie.¹⁷⁴ Consumenten worden met valse voorlichting en schuilnamen voor suikers op het verkeerde been gezet.

Wetenschapper 7 kwam in een ander artikel in de Volkskrant aan het woord (2017): *“Het verminderen of uitbannen van suikers in frisdrank zal zeker kunnen bijdragen aan een kleiner risico op overgewicht, maar ik heb er mijn twijfels over of dit ook echt een heel grote bijdrage is... Als mensen via hun eten net zoveel energie binnenkrijgen als ze verbruiken, dan is er geen enkel probleem. Maar als ze hun verminderde suikerinname uit frisdrank gaan compenseren door meer zakken chips te eten, schieten we niets op.”*¹⁷⁵

Eerder, in 2010, namen de twee wetenschappers het ook op voor suiker in een door KSV gesponsorde thema-uitgave in Voeding & Visie – een tijdschrift voor voeding en diëtiëk: *“Suiker maakt niet dik, te veel eten en weinig bewegen wel”*, stelt Wetenschapper 1.^{176,177} *“In de periode van 1970-2000 is de consumptie van toegevoegde suikers in de Verenigde Staten met 22 procent toegenomen maar die van toegevoegd vet met maar liefst 48 procent, zo blijkt uit data van de USDA Economic Research Service. Mag je dan wel concluderen dat suiker de enige boosdoener is? De bevolking consumeert immers meer van alles”*. Ook Wetenschapper 7 neemt het op voor suiker: *“Een koolhydraatrijke voeding verbetert de prestaties en heeft een positief effect op de stemming bij psychische klachten”*.¹⁷⁸

Strategie 4: Gunstige onderzoeksresultaten gebruiken om te lobbyen bij beleidsmakers

Op (inter)nationaal niveau werken de wetenschappers ook (veelvuldig) samen met de (inter)nationale lobbyorganisaties van de suikerindustrie. Naast KSV zijn op het wereldtoneel de World Sugar Research Organization (WSRO) en het International Life Science Institute (ILSI) belangrijke vertegenwoordigers van de belangen van de suikerindustrie. Ook hier zijn sterke banden te vinden met aan KSV verbonden wetenschappers. Zie bijlage 1 voor een gedetailleerd overzicht van de betrokkenheid van de wetenschappers bij ILSI.

WSRO

Prominent is de World Sugar Research Organization (WSRO), een internationale wetenschappelijke onderzoeksorganisatie die wordt ondersteund door de (inter)nationale suikerindustrie van over de hele wereld, waaronder Coca-Cola en de Suiker Unie.^{179,180,181} De WSRO is een omstreden en prominente lobbytak van de internationale suikerindustrie.¹⁸² De organisatie vertegenwoordigt de belangen van de suikerindustrie bij de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) en Codex Alimentarius. Daarnaast geeft de WSRO haar leden advies over hoe strategisch te communiceren en speelt zij een centrale rol bij het bepalen van hun wetenschappelijke activiteiten en onderzoek, beiden relevant voor de beeldvorming rond suiker.¹⁸³

KSV onderhoudt een nauwe band met de WSRO. Zo is de directeur van KSV – althans in 2016 – voorzitter van de wetenschappelijke commissie van WSRO¹⁸⁴. Daarnaast zijn verschillende directieleden van Suiker Unie en haar moederbedrijf Royal Cosun bestuurslid (geweest) van WSRO.^{185,186} Zo communiceert KSV over de resultaten van door de WSRO gesponsord onderzoek.^{187,188} Regelmatig zijn dit publicaties waar WSRO niet alleen de financiering heeft verzorgd maar ook WSRO-medewerkers zelf aan hebben meegeschreven.^{189,190} Ook heeft WSRO onderzoek van Wetenschapper 6 gefinancierd naar de effecten van suikerhoeveelheden op cariës.¹⁹¹

Vanuit de centrale en coördinerende rol die WSRO voor haar leden vervult, is zij onder meer betrokken geweest bij de lobby richting de WHO om de door de WHO voorgestelde gezondheidsrichtlijnen over suiker te schrappen.^{192,193} De Amerikaanse suikerindustrie dreigde er destijds alles aan te doen om er voor te zorgen dat Amerika haar WHO-bijdrage van 406 miljoen dollar zou intrekken. De WHO zag destijds af van deze gezondheidsrichtlijnen.^{194,195} In 2014 lobbyde de WSRO met dezelfde kracht tegen overeenkomstige WHO-richtlijnen, maar zonder succes.^{196,197} Volgens wetenschappers passen deze wapenfeiten in een decennialange strategie van de WSRO, met als doel haar eigen belangen te verdedigen, ook al gaat dit mogelijk ten koste van de volksgezondheid.¹⁹⁸

In 2015 verzetten de Nederlandse wetenschappers zich ook publiekelijk tegen de nieuwe WHO-richtlijn voor de inname van vrije suikers door volwassenen en kinderen. Op de website van KSV werden de meningen van de wetenschappers als volgt samengevat¹⁹⁹:

Wetenschapper 4: ***“Het is een lastige richtlijn, want je ontnemt mensen wel veel plezier in het eten en drinken.”***

Volgens het rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie 'Incentives and disincentives for reducing sugar in manufactured foods' (2017) tonen verschillende voorbeelden van producenten en retailers aan dat een graduele suikerreductie succesvol plaatsvindt, zonder afwijzing van de consument. Fabrikanten erkennen dat de smaak van de consument aan verandering onderhevig is. Het rapport stelt verder dat wetenschappelijk bewijs aantoont dat kinderen een aangeboren voorkeur voor een zoete smaak hebben, maar dat er ook sterke aanwijzingen zijn dat smaken worden gewijzigd door ervaring, culturele en culinaire omgeving, invloed van de ouders, leeftijdsgenoten en de voedselomgeving. Ook zijn er aanwijzingen dat wanneer mensen geleidelijk aan minder suiker consumeren, hun perceptie van zoetheid verandert.²⁰⁰

- Wetenschapper 1: *“Dat men eenzijdig roept ‘van suiker word je dik, dat doet de waarheid geweld aan.’”*
- Wetenschapper 3: *“Het publiek denkt dat het bij de richtlijn gaat om het terugdringen van overgewicht. Maar an sich zal het op dat gebied niets opleveren.”*
- Wetenschapper 8: *“Als je de publicatie doorneemt, dan is er geen enkel wetenschappelijk argument om 5% aan te bevelen.”*
- Wetenschapper 6: *“Ik vind dat er gesproken moet worden over voeding, met name de frequentie is belangrijk.”*
- Wetenschapper 5: *“Balans tussen energie-inname en gebruik zou ons belangrijkste streven moeten zijn.”*

Volgens het onderzoek 'Textual analysis of sugar industry influence on the World Health Organization's 2015 sugars intake guideline' (2016), gedeeld door de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO), vallen organisaties verbonden aan de suikerindustrie de WHO-aanbevelingen om de suikerconsumptie in te perken al jaren aan. In 2003 riep de WHO voor het eerst op om de suikerinname tot minder dan 10% van het totale energieverbruik te beperken. Sindsdien lobbyt de suikerindustrie tegen deze aanbeveling.

Veel van de argumenten die de suikerindustrie gebruikte, zijn volgens het onderzoek vergelijkbaar met die van de tabaks- en alcoholindustrie om op grote schaal effectieve interventies op het gebied van de volksgezondheid te dwarsbomen. Er werden hierbij

verschillende methoden toegepast, aldus het onderzoek: (1) verwarring zaaien over de relatie tussen suiker en de gezondheid, (2) kritiek te uiten op het wetenschappelijk onderzoek, (3) de aandacht afleiden naar andere risicofactoren (zoals een gebrek aan lichaamsbeweging) en (4) de aandacht verschuiven van maatregelen om de suikerconsumptie te verminderen, naar maatregelen om de schade te beperken (bijvoorbeeld het voorkomen van tandcariës door het gebruik van fluoridetandpasta, in plaats van minder suiker te consumeren).²⁰¹

ILSI

Het International Life Science Institute (ILSI) is ook een bekende voorvechter van de suikerindustrie. In haar eigen woorden is ILSI geen lobbygroep: *“ILSI lobbyt niet, voert geen lobbyactiviteiten uit en doet geen beleidsaanbevelingen”* (vertaling foodwatch).²⁰² In 2019 werd ILSI echter als lobbygroep van de industrie ontmaskerd. Onderzoek, op basis van 17.000 pagina's aan interne documenten (verkregen via de Amerikaanse wet op de vrijheid van informatie), wijst uit dat ILSI al jaren lobbyt om volksgezondheidsbeleid tegen te gaan.²⁰³ Leden van ILSI zijn onder meer Coca-Cola, Cargill, Danone, Kellogg Company en PepsiCo.²⁰⁴ Volgens haar eigen woorden werkt ILSI samen (lees: lobby) *“met internationale organisaties als WHP, FAO en de Europese Commissie om een wetenschappelijke basis voor de volksgezondheid te bouwen”* (vertaling foodwatch).²⁰⁵ Het onderzoek van ILSI wordt regelmatig bekritiseerd, bijvoorbeeld door de WHO²⁰⁶ als ook door voedingsbedrijven zelf. Mars, bijvoorbeeld, kondigde begin 2018 aan uit ILSI te stappen omwille van de geloofwaardigheid van hun onderzoek: *“We do not want to be involved in advocacy-led studies that so often, and mostly for the right reasons, have been criticised”*, zo citeerde persbureau Reuters een woordvoerder van Mars.²⁰⁷

Ondanks de controversiële agenda van ILSI hebben of hadden acht bij KSV betrokken wetenschappers (sterke) banden met ILSI. Zo werkte Wetenschapper 8 in 2003 al voor ILSI aan een onderzoek over suiker, met als uitkomst dat de hoge consumptie van sucrose niet te koppelen is aan de prevalentie van obesitas, maar dat vet de boosdoener is.²⁰⁸ Tijdens de wetenschappelijke loopbaan was Wetenschapper 8 een tijd voorzitter van het Wetenschappelijke Comité bij de Europese tak, ILSI Europe. Nu is Wetenschapper 8 lid van het benoemingcomité van ILSI Europe en de Raad van Bestuur.²⁰⁹ Wetenschapper 1 is ook frequent bij ILSI Europe betrokken geweest, onder andere als voorzitter in het Koolhydratencomité, verschillende andere van haar expertpanels en door ILSI gesponsorde publicaties.^{210,211,212} Ten slotte zijn ook Wetenschapper 3²¹³, Wetenschapper 4²¹⁴, Wetenschapper 5^{215,216}, Wetenschapper 6²¹⁷ en Wetenschapper 9²¹⁸ bij ILSI betrokken (geweest). Zie ook tabel bijlage 1.

Vergelijkbaar met de tabaksindustrie, zaait ILSI twijfel over wetenschappelijke kennis, aanbevelingen en richtlijnen die de belangen van de suikerindustrie in de weg staan. ILSI publiceerde in 2016 een ‘systematische evaluatie’ van de wetenschappelijke basis van richtlijnen voor suikerreductie. De conclusie van ILSI: *“De kwaliteit van het bewijsmateriaal ter ondersteuning van de aanbevelingen was laag tot zeer laag. (...) Volksgezondheidsfunctionarissen (bij het afkondigen van deze aanbevelingen) en hun publiek (bij het overwegen van voedingsgedrag) moeten zich bewust zijn van deze beperkingen.”* (vertaling foodwatch).²¹⁹

Strategie 5: Niet transparant zijn over de betrokkenheid van de industrie

Verschillende wetenschappelijke gedragscodes geven aan dat het belangrijk is dat er transparantie is over nevenfuncties en mogelijke belangenverstremgeling. Transparantie over betrokkenheid bij de industrie is cruciaal. Iedereen moet kunnen nagaan of er sprake is van eventuele belangenverstremgeling – of hier in ieder geval waakzaam voor zijn. In dit deel wordt gekeken in hoeverre er voldoende transparantie is bij de wetenschappers die betrokken zijn bij KSV, op basis van deze gedragscodes. Hiertoe wordt eerst ingegaan op wat ‘nevenfuncties’, ‘belangenverstremgeling’ en ‘transparantie’ inhouden.

Nevenfuncties

De ‘Sectorale regeling nevenwerkzaamheden’ van de Vereniging van Universiteiten (VSNU) definieert nevenwerkzaamheden als alle werkzaamheden en activiteiten die een betrokkene buiten de functie en/of de opgedragen taak bij de universiteit verricht, ongeacht de omvang van het dienstverband, de omvang van de nevenwerkzaamheden, de eventuele beloning of de werktijden waarin de werkzaamheden verricht worden. De betrokkenheid bij de redactieraad en wetenschappelijke raad van KSV zijn daarmee aan te merken als nevenfuncties.²²⁰

Mogelijke belangenverstremgeling

Volgens de ‘Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit’ (NGWI)²²¹ moeten onderzoekers transparant zijn over mogelijke belangenconflicten (Norm 8: *Betracht openheid over de rol van externe belanghebbenden en over mogelijke belangenconflicten*). De gedragscode biedt echter geen duidelijke definitie van belangenverstremgeling/-conflicten. Ook de KNAW geeft hierover in haar rapport ‘Wetenschap op bestelling’ (2005) geen eenduidige definitie, maar legt de

nadruk op het geven van maximale transparantie over relevante nevenfuncties en/of belangen: *“Bij (mondelinge en schriftelijke) uitingen op het onderzoeksterrein meldt de betrokken wetenschapbeoefenaar expliciet zijn/haar voor de wetenschapuitoefening relevante nevenfuncties en/of belangen’ en ‘Bij de verslaggeving over wetenschappelijk onderzoek dienen de media meer dan voorheen openbaar te maken wie het onderzoek heeft betaald en of er financiële belangen van de onderzoekers in het spel zijn”*.²²²

De definities met betrekking tot belangenverstremgeling zijn weinig eenduidig en verschillen per instelling, tijdschrift, organisatie, enzovoort. Ook kunnen er andere regels zijn m.b.t. transparantie in bijvoorbeeld wetenschappelijke publicaties of bij adviesverlening. Een vaak gedeelde opvatting is dat belangen gemeld moeten worden die *mogelijk* tot een ‘conflict of interest’ kunnen leiden, of zoals de Wereldgezondheidsorganisatie omschrijft: *“Volgens deze definitie ontstaat een feitelijk belangenconflict wanneer een secundair belang de neiging heeft - met andere woorden eenvoudigweg het potentieel heeft - om het officiële oordeel of actie overmatig te beïnvloeden.”*²²³ Dit komt er in feite op neer dat belangen ook bij twijfel gemeld moeten worden, en dat je beter te veel dan te weinig kan melden.

The European Medicines Agency (EMA) geeft wel een heldere definitie en wordt daarom in dit onderzoek als uitgangspunt gehanteerd. EMA maakt onderscheid tussen directe en indirecte belangenverstremgeling.²²⁴ Van directe belangenverstremgeling is sprake in het geval van tewerkstelling bij een bedrijf (deeltijds of voltijds, betaald of onbetaald), wanneer een wetenschapper (strategisch) advies geeft aan een bedrijf of financiële belangen heeft (zoals aandelen, compensatie, honoraria, subsidie, sponsoring, intellectuele eigendomsrechten).

- » Als direct belang wordt in dit rapport de betrokkenheid van wetenschappers bij de KSV-redactieraad en wetenschappelijke raad gezien (en andere vormen van adviesverlening) en/of de KSV Infokick YouTube video’s, aangezien hier heel waarschijnlijk een vergoeding of compensatie voor werd ontvangen en Wetenschapper 1 in 2019 de KSV-video’s als mogelijke ‘conflict of interest’ weergaf: *“The author contributed to the Foundation-Kenniscentrum suiker & voeding (Knowledge Center Sugar and Food) for 2 evidence based educational videos about sugars, metabolism and health (2017)”*.²²⁵

Van indirecte belangen is volgens EMA sprake bij het doen van onderzoekswerkzaamheden voor een bedrijf (als hoofdonderzoeker of onderzoeker). Een indirect belang omvat volgens EMA ook elke vorm van financiering door een bedrijf van de organisatie of instelling waar de deskundige deel van uitmaakt (of het nu wel of niet verband houdt met onderzoekswerk).

- » Als indirect belang wordt in dit rapport het uitvoeren van (betaald) onderzoek voor KSV en het meewerken aan KSV-publicaties zoals position papers, brochures en factsheets gezien.

Wat EMA echter niet verduidelijkt, is de termijn van toepassing op belangenverstremgeling. Geldt (mogelijke) belangenverstremgeling voor gelijktijdige belangen, of voor belangen die ook in de voorbije x aantal jaar plaatsvonden?

In dit rapport hanteert foodwatch, om (een gebrek aan) transparantie over mogelijke belangenverstremgeling te toetsen, een termijn van vijf jaar (net zoals de NGO Corporate Europe Observatory in haar onderzoeken²²⁶). Belangen uit de afgelopen vijf jaar, die mogelijk tot een conflict of interest kunnen leiden, moeten dus vermeld worden.

Transparantie

Ten aanzien van transparantie stelt de 'Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening over onafhankelijkheid' uit 2004: *"Altijd is duidelijk gemaakt wat de verhouding is van de uitvoerder tot de opdrachtgever, bijvoorbeeld wanneer adviseurschappen of andere verbindingen bestaan. Mogelijke schijn van belangenverstremgeling wordt altijd vermeden dan wel vermeld in publicaties"*.²²⁷ Ook de vernieuwde versie van deze code, de 'Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit' uit 2018, benadrukt via verschillende normen het belang van transparantie²²⁸:

Norm 7. Maak als het onderzoek in opdracht uitgevoerd wordt en/of door derden wordt gefinancierd altijd duidelijk wie de opdrachtgever en/of financier is.

Norm 8. Betracht openheid over de rol van externe belanghebbenden en over mogelijke belangenconflicten.

Norm 44. Wees open en volledig over de rol van externe belanghebbenden, opdrachtgevers, financiers, mogelijke belangenconflicten en relevante nevenwerkzaamheden.

Norm 55. Wees open en eerlijk over mogelijke belangenconflicten.

Specifiek voor de Nederlandse voedingswetenschap benadrukt de Nederlandse Academie van Voedingswetenschappen (NAV) ook het belang van transparantie. In haar Gedragscode 'Ethisch verantwoord handelen bij de beroepsuitoefening' stelt zij: *"NAV-leden verplichten zich om mogelijke verstremgeling van belangen aan de direct betrokkenen te signaleren. Aangaande publicaties, voordrachten, deelname aan adviescommissies, contacten met de media e.d. geven NAV-leden*

proactief inzicht in persoonlijke affiliaties en belangen die conflicterend kunnen zijn".²²⁹

Wetenschapper 1, Wetenschapper 3 en Wetenschapper 8 zijn alle drie lid van de NAV en zouden dus ook moeten voldoen aan de transparantie-eisen van de NAV.

Gebrek aan transparantie over betrokkenheid bij KSV

Op basis van bovenstaande uitgangspunten is onderzocht of er sprake is van transparantie over de (toenmalige) betrokkenheid van de negen wetenschappers bij KSV, zowel op hun persoonlijke profielpagina, in (wetenschappelijke) publicaties en wanneer zij zich in media hebben geuit over suiker. Onder betrokkenheid wordt verstaan dat zij door KSV gefinancierd onderzoek uitvoerden, meewerkten aan KSV publicaties en/of zitting hadden in de wetenschappelijke of redactieraad van KSV.

Het onderzoeken van transparantie met betrekking tot onderzoekfinanciering en mogelijke belangenverstremming in wetenschappelijke publicaties, alsook het melden van mogelijke belangenverstremming bij uitingen in de media is gedaan op basis van een steekproef van een beperkt aantal publicaties. De resultaten zijn in onderstaande tabel samengevat. Hieruit blijkt dat er voor zeven van de negen wetenschappers (op meerdere momenten) een gebrek aan transparantie is geweest, terwijl ze op dat moment wel actief bij KSV betrokken waren. In de volgende paragrafen worden de bevindingen verder toegelicht. Aanvullende informatie is terug te vinden in Bijlage 1.

Naam	Periode betrokken bij KSV	Transparantie over betrokkenheid bij KSV?			
		Nevenfuncties op profielpagina's	Onderzoeksfinanciering altijd in wetenschappelijke publicaties vermeld	Mogelijke belangen- verstrengeling altijd in wetenschappelijke publicaties vermeld	Mogelijke belangenverstrengeling altijd bij uitingen in de media vermeld
Wetenschapper 1	2015 ²³⁰ , 2016 ²³¹ , 2017 ²³² , 2018 ²³³	N.v.t.: emeritus ²³⁴		Nee ²³⁵	Nee ²³⁶
Wetenschapper 2	2006-2009 ²³⁷ , 2011 ²³⁸ , 2019-2022 ²³⁹	N.v.t.: geen nevenfuncties bij KSV, wel bij ILSI* ²⁴⁰			
Wetenschapper 3	2011-2020 ²⁴¹	Nee* ²⁴²		Nee ²⁴³	
Wetenschapper 5	2002 ²⁴⁴ , 2007 ²⁴⁵ , 2013 ²⁴⁶ , 2016-heden ²⁴⁷	Nee* ²⁴⁸			
Wetenschapper 6	2012 ²⁴⁹ , 2016-heden ²⁵⁰	Nee* ²⁵¹			Nee ²⁵²

Wetenschapper 7	2005 ²⁵³ , 2007 ²⁵⁴ , 2013- 2018 ²⁵⁵	Nee ²⁵⁶	Nee ²⁵⁷	Nee ²⁵⁸	Nee ²⁵⁹
Wetenschapper 8	2007 ²⁶⁰ , 2016-heden ²⁶¹	N.v.t.: emeritus ²⁶²			Nee ²⁶³

*Na navraag door foodwatch hebben deze wetenschappers KSV gerelateerde nevenfuncties op hun profielpagina geüpdatet

Geen transparantie over nevenfuncties op profielpagina's

Gedurende het onderzoek bleken drie wetenschappers hun nevenfuncties bij KSV, en één wetenschapper de nevenfuncties bij ILSI, niet te hebben gemeld op hun profielpagina. Nadat de universiteiten en onderzoekers hierover door foodwatch benaderd zijn, hebben drie van de vier wetenschappers hun profielpagina's alsnog (deels) geüpdatet. Zo maken een aantal van hen daarna wel kenbaar dat zij aan de wetenschappelijke adviesraad of redactieraad van KSV deelnemen. Alleen Wetenschapper 7 heeft dit niet gedaan, ondanks dat de wetenschapper op verschillende manieren bij KSV betrokken is.

foodwatch stuurde, naar aanleiding van een Wob-verzoek (21/04/2017) (Wet openbaarheid van bestuur), op 16 januari 2018 een brief naar het College van Bestuur van Universiteit Maastricht met 'Vragen met betrekking tot onafhankelijke wetenschapsbeoefening en samenwerking met Kenniscentrum suiker & voeding'.²⁶⁴ Hierbij vroeg foodwatch meer informatie over de nevenfuncties van Wetenschapper 7:

"In ons vorige informatieverzoek hebben wij u om een overzicht gevraagd van alle nevenfuncties van [Wetenschapper 7] sinds 2005. Als antwoord is verwezen naar zijn universiteitspagina (25). Hierop staat alleen dat [Wetenschapper 7] senior-adviseur is en voor de voedselindustrie op frequente basis contractonderzoek doet. Over bijvoorbeeld de werkzaamheden voor KSV wordt niets gezegd. Bent u het met ons eens dat uw eerdere antwoord daarmee onvolledig was? Kunt u, zoals de NGW verplicht, daarom alsnog inzicht geven in alle nevenfuncties, werkzaamheden, opdrachten en opdrachtgevers van de [Wetenschapper 7] sinds 2005?"

Onder nevenfuncties-/werkzaamheden wordt hierbij door foodwatch verstaan: lidmaatschap van de KSV-redactieraad (in ieder geval van 2016 tot 2017).

UM reageert via een brief op 11/04/2018²⁶⁵: *"Neen, wij zijn het niet met u eens dat ons antwoord onvolledig was. V.w.b. KSV is er immers geen sprake van nevenwerkzaamheden."*, zoals bedoeld in de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit en de Uitvoeringsregeling Nevenwerkzaamheden van UM (waarin wordt verwezen naar de definitie van nevenwerkzaamheden in de Sectorale regeling nevenwerkzaamheden)²⁶⁶. Hierover hoeft dus ook geen melding gemaakt worden op de website, aldus UM.

Een opvallende conclusie, aangezien twee andere wetenschappers die net als Wetenschapper 7 in de redactieraad van KSV zitten (Wetenschapper 3, WUR en Wetenschapper 5, UM) na aanschrijven door foodwatch deze functie wel naderhand als nevenwerkzaamheid hebben opgegeven.

Een breed gedeelde (gehanteerd door alle universiteiten) en meer gedetailleerde definitie van nevenwerkzaamheden zou betere transparantie kunnen bevorderen.

Gebrekkige transparantie over onderzoekfinanciering

Bij Wetenschapper 7 was er niet altijd transparantie over de (co)financiering door KSV van zijn onderzoeken. Voor het onderzoeksproject ‘Gene by Cognition influences on emotional eating; a moderating role for ruminative thinking?’²⁶⁷ (NWO projectnummer 057-13-004²⁶⁸) (2013-2018) leverde KSV een totaalbedrag van €250.000 over zes jaar. De totale kosten van het onderzoek zijn € 500.000. Deze cofinanciering wordt echter niet vermeld op Narcis, het nationale onderzoekportaal.²⁶⁹ Bij één van de aan dit onderzoeksproject verbonden publicaties²⁷⁰ werd wel melding gedaan over de financiering door KSV, maar bij 3 andere publicaties niet^{271,272,273}

foodwatch ging over het gebrek aan transparantie over financiering te rade bij de Universiteit Maastricht (brief, 16/01/2018), waarbij Wetenschapper 7 is aangesteld. Volgens UM (brief, 11/04/2018) is Wetenschapper 7 echter correct omgegaan met het noemen van financiers. “Bij alle door foodwatch genoemde publicaties (...) wordt de subsidieverstrekker/sponsor conform richtlijnen vermeld. Binnen het NWO programma (...) is dat dus NWO.” Dit komt volgens foodwatch niet overeen met de richtlijnen van de ‘Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit’, die stelt dat alle externe financiers moeten worden genoemd - in deze gevallen dus ook KSV:²⁷⁴

Norm 7. Maak als het onderzoek in opdracht uitgevoerd wordt en/of door derden wordt gefinancierd altijd duidelijk wie de opdrachtgever en/of financier is.

Norm 44. Wees open en volledig over de rol van externe belanghebbenden, opdrachtgevers, financiers, mogelijke belangenconflicten en relevante nevenwerkzaamheden.

Gebrekkige transparantie over belangenverstremming in wetenschappelijke publicaties

Uit de steekproef blijkt dat er voor in ieder geval drie wetenschappers niet altijd transparantie was bij wetenschappelijke publicaties over mogelijke belangenverstremming (conflict of interests) m.b.t. KSV.

In een wetenschappelijke publicatie van Wetenschapper 1 was er een gebrek aan transparantie over de banden met KSV. In maart 2018 publiceerde hij het artikel ‘Overweight and diabetes prevention: is a low-carbohydrate-high-fat diet recommendable?’ in het wetenschappelijke tijdschrift European

Journal of Nutrition.²⁷⁵ Ondanks de duidelijke (betaalde) banden met de Nederlandse suikerindustrie, gaf Wetenschapper 1 bij het kopje ‘Conflicts of interests’ aan: *“De auteur heeft geen belangenconflicten”*. Dit lijkt in sterk contrast te staan met het ethische beleid van Springer Publishing Company, die het tijdschrift publiceert.²⁷⁶ Daarin wordt gesteld: *“Auteurs moeten alle relaties of interesses openbaar maken die directe of potentiële invloed kunnen hebben of een vertekend beeld kunnen geven van het werk. Hoewel een auteur niet het gevoel hoeft te hebben dat er een conflict is, zorgt openbaarmaking van relaties en interesses een completer en transparant proces, wat leidt tot een nauwkeurige en objectieve beoordeling van het werk”*. Belangenconflicten gaan volgens Springer daarbij verder dan financiële belangen: *“bovendien moeten belangen die verder gaan dan financiële belangen en compensatie (niet-financiële belangen) die belangrijk kunnen zijn voor lezers openbaar worden gemaakt. Deze kunnen omvatten, maar zijn niet beperkt, tot persoonlijke relaties of concurrerende belangen die direct of indirect verband houden met dit onderzoek, of professionele interesses of persoonlijke overtuigingen die van invloed kunnen zijn op uw onderzoek”*. Ook stelt Springer dat: *“Bewustzijn van echte of waargenomen belangenconflicten is een perspectief waarop de lezers recht hebben”*. (vertalingen steeds door foodwatch)

Na een klacht door foodwatch heeft Springer Wetenschapper 1 opgedragen een rectificatie te plaatsen, waarin hij nu wel zijn banden met de suikerindustrie vermeldt.^{277,278} Volgens een artikel in NRC had Wetenschapper 1 er meteen zelf mee kunnen komen²⁷⁹: *“Waarom niet? Per mail antwoordt hij: „Ik heb ik hier in mijn vrije tijd aan gewerkt. Er is geen sprake van een op enigerlei wijze door externe fondsen betaald onderzoek.” En de wetenschappers die het stuk controleerden, vielen er niet over. Maar toen hij van de klacht hoorde, had hij geen bezwaar tegen een correctie.”*

Ook bij het artikel ‘Eating dependence and weight gain; no human evidence for a ‘sugar-addiction’ model of overweight’²⁸⁰ in 2017 werd geen melding gemaakt van de werkzaamheden die Wetenschapper 1 voor de suikerindustrie deed.

Wetenschapper heeft 3 in de door KSV gefinancierde wetenschappelijke publicatie ‘Suikerconsumptie in Nederland’²⁸¹ uit 2013 en de publicatie ‘Total, Free, and Added Sugar Consumption and Adherence to Guidelines: The Dutch National Food Consumption Survey 2007–2010’²⁸² uit 2016 geen melding gemaakt van de betrokkenheid bij de wetenschappelijke raad van KSV (2011-2020).²⁸³

Bij drie publicaties^{284,285,286} heeft Wetenschapper 7 geen melding gemaakt van mogelijke belangenverstrengeling. Dit in tegenstelling tot een andere publicatie²⁸⁷, waarin Wetenschapper 7 wél consultancy diensten voor KSV vermeldt: *“[Wetenschapper 7] provide (free) consultancy services to ‘Kenniscentrum suiker & voeding”*.

Foodwatch legde dit voor aan Universiteit Maastricht (brief 16/01/2018)

“Zo wordt bij publicaties (01)²⁸⁸ en (02)²⁸⁹ geen melding gedaan van mogelijke conflicts of interests, in tegenstelling tot (03)²⁹⁰ waarbij wel wordt vermeld dat [Wetenschapper 7] zowel betaalde als onbetaalde consultancy services verricht voor KSV.”

Universiteit Maastricht antwoordt (brief 11/04/2018):

“Dat op de genoemde NWO onderzoekspublicatie (nr 1) naast de financier niet ook nog eens extra expliciet de afwezigheid van conflict of interest is uitgelegd is absoluut geen kwade opzet. Dit is het gevolg van het gegeven dat er geen sprake is geweest van enige beïnvloeding door KSV (er is dus geen conflict of interest). Dit is waarschijnlijk ook de reden dat dergelijke vermeldingen niet voorkomen op de webpagina van NWO, Narcis en/of artikelen in de Volkskrant.”

Volgens de definitie die foodwatch hanteert met betrekking tot belangenverstremgeling is er op dat moment wel sprake van ‘conflict of interest’ en dus ook een gebrek aan transparantie. Dit hoeft inderdaad niet op ‘kwade opzet’ te wijzen. Door een gebrek aan eenduidige en/of strenge definities m.b.t. belangenverstremgeling, kan transparantie over belangenverstremgeling op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Volgens foodwatch is een heldere definitie van belangenverstremgeling noodzakelijk om transparantie te bevorderen. Toch is dit volgens foodwatch geen excuus om niet transparant te zijn: er kan beter te veel dan te weinig worden gemeld.

Gebrekkige transparantie over belangenverstremgeling bij uitingen in de media

Bij 4 wetenschappers (wetenschapper 1, 6, 7 en 8) was er bij uitingen in de media onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstremgeling.

Wetenschapper 7 en Wetenschapper 1 werkten in 2017 mee aan het uitgebreide Volkskrant-artikel ‘Is suiker de nieuwe sigaret?’²⁹¹. Hierin werden hun actieve (betaalde) banden met KSV alleen in een aanverwant online artikel deels toegelicht.²⁹²

Vijf van de bij KSV betrokken wetenschappers kwamen eind 2017 aan het woord in de commerciële NRC-bijlage over suiker, betaald door Royal Cosun, de eigenaar van Suiker Unie.²⁹³ Alle vijf hadden op dat moment directe banden met KSV, maar slechts bij één artikel werden de banden met KSV vermeld, namelijk bij Wetenschapper 4.²⁹⁴

Volgens de ‘Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit’ onder punt 3.6 schrijft norm 55 voor: *“Wees open en eerlijk over mogelijke belangenconflicten.”* Wetenschapper 1, die lid is van

NAV, zou moeten voldoen aan de transparantie-eis van NAV: aangaande *“contacten met de media e.d. geven NAV-leden proactief inzicht in persoonlijke affiliaties en belangen die conflicterend kunnen zijn”*.²⁹⁵ Dit is volgens foodwatch zowel de taak van wetenschappers als journalisten. Ook hier kan het gebrek aan een duidelijke en strenge definitie met betrekking tot mogelijke belangenverstrengeling transparantie echter in de weg staan. Opnieuw geldt hier volgens foodwatch echter: er kan beter te veel dan te weinig worden gemeld.

4. CONCLUSIE

Uit het rapport ‘Big Sugar’ in Nederland – de versmelting tussen wetenschappers en de suikerindustrie’ kan geconcludeerd worden dat de Nederlandse suikerindustrie in grote lijnen dezelfde strategieën als ‘Big Tobacco’ gebruikt om wetenschap(pers) te beïnvloeden. De wetenschappers betrokken bij de suikerindustrie uiten zich publiekelijk in lijn met de belangen van deze industrie, waarbij suiker in mindere of meerdere mate wordt verdedigd. Dit kan de wetenschappelijke consensus verstoren, invloed hebben op voedingsbeleid en verwarring zaaien bij de consument.

Uit het onderzoek van foodwatch blijkt dat negen wetenschappers zijn betrokken bij de suikerindustrie, via het Kenniscentrum suiker & voeding (KSV). Voor 6 van de 9 wetenschappers was er (op meerdere momenten) onvoldoende transparantie over hun toenmalige betrokkenheid bij KSV. KSV wordt gefinancierd door het bedrijf Suiker Unie (recentelijk gewijzigd naar ‘Cosun Beet Company’) en heeft volgens haar eigen statuten als doel: *“het behartigen van de belangen van de suikerindustrie”*. Het instituut mengt zich geregeld in het wetenschappelijke debat omtrent suiker.

Alle 9 wetenschappers doen publiekelijk uitingen in lijn met de belangen van de suikerindustrie: in wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties, congressen en workshops, YouTube-filmpjes en in de media.

Dit komt in grote lijnen hier op neer:

- » suiker in een positiever daglicht plaatsen
- » de negatieve effecten van suikerconsumptie bagatelliseren
- » de aandacht afleiden van suiker
- » regulering en aanbevelingen met betrekking tot suikerreductie bekritisieren
- » de verantwoordelijkheid bij de consument te leggen, in plaats van bij de industrie

Uit het onderzoek van foodwatch blijkt dat KSV hierbij in grote lijn dezelfde strategieën als de tabaksindustrie gebruikt om de wetenschap te beïnvloeden:

1. Onderzoek(ers) financieren

Talrijke onderzoeken wijzen uit dat financiering van wetenschappelijke studies en/of wetenschappers tot beïnvloeding kan leiden. Financiering door bedrijven resulteert vaak in gunstige

onderzoeksresultaten voor de sponsor, leidt de aandacht af van ongunstige resultaten en biedt minder ruimte voor maatschappelijk en fundamenteel onderzoek. Hierdoor kan het proces van kennisverwerving en het bereiken van wetenschappelijke consensus worden verstoord.

Uit het onderzoek van foodwatch blijkt dat negen Nederlandse wetenschappers sterke banden hebben met KSV en dus ook de suikerindustrie:

- » 8 wetenschappers zijn de afgelopen 15 jaar gefinancierd door KSV (en 1 waarschijnlijk).
**Onder financiering wordt verstaan: een financiële vergoeding of ondersteuning door KSV voor het doen van onderzoek of het geven van advies, een leerstoel en deelname aan voorlichtingsvideo's van KSV ('Infokick' YouTube video's).*
 - » 6 wetenschappers zijn betrokken bij KSV-publicaties. **Onder KSV-publicaties wordt verstaan brochures, factsheets, position papers en 'Infokick' YouTube video's. De KSV-nieuwsbrief 'Suiker in Perspectief' is niet meegenomen in deze definitie, aangezien de wetenschappers vaak 'passief' geïnterviewd worden.*
 - » 3 wetenschappers zitten of zaten in de wetenschappelijke raad van KSV.
 - » 5 wetenschappers zitten of zaten in de redactieraad van de KSV-nieuwsbrief 'Suiker in Perspectief'.
 - » 8 wetenschappers zijn ook betrokken (geweest) bij ILSI: een bekende voorvechter van de suikerindustrie en in 2019 ontmaskerd als lobbygroep.
2. **Onderzoek verspreiden als het de eigen belangen ondersteunt, of bekritisieren als dat niet het geval is**

Alle negen wetenschappers die betrokken zijn bij (en/of gefinancierd zijn door) KSV, doen uitingen in lijn met de belangen van de suikerindustrie: in wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties (zoals de 'Infokick' YouTube video's), congressen en workshops.

Zo wordt door hen gesteld dat suiker niet specifiek bijdraagt aan obesitas, vet een grotere boosdoener is, overgewicht vooral komt door een tekort aan beweging, suiker past in een evenwichtig dieet en geen grote rol speelt bij tandbederf. Ook wordt onderzoek dat aantoonde dat suiker wel schadelijk kan zijn actief bekritiseerd. Studies die de mogelijke verslavende werking van suiker of de rol van frisdrank bij gewichtstoename behandelen worden in twijfel getrokken.

Hieronder een greep uit de argumenten van de wetenschappers verbonden aan KSV. Foodwatch legde verschillende van deze argumenten voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals, of ging ten rade bij gerenommeerde instituten zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en Global Food Research Program. Hieruit blijkt dat wetenschappers betrokken bij KSV in meerdere gevallen een wel héél positief – en vaak ook discutabel – beeld over suiker schetsen.

Op de website van foodwatch zijn voorbeelden van deze argumenten en bijhorende tegenargumenten te vinden.²⁹⁶

3. De pers en media gebruiken om de eigen belangen te vertegenwoordigen

Vijf van de negen wetenschappers - op basis van een steekproef van een beperkt aantal publicaties – vertegenwoordigen in de media de belangen van de suikerindustrie.

Kranten als de Volkskrant en NRC en voedingstijdschrift Voeding & Visie lieten verschillende bij KSV betrokken wetenschappers uitvoerig aan het woord, waarbij suiker wordt verdedigd en/of in een positief daglicht geplaatst. Ook werkten 5 wetenschappers mee aan commerciële artikelen van Suiker Unie bij NRC, die door de bijdrage van de wetenschappers werden ‘verwetenschappelijkt’. Bij 4 wetenschappers was er bij uitingen in de media onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstrengeling bij KSV (zie verder).

Artikelen in de media hebben vaak een heel groot bereik. Hierdoor kan op grote schaal verwarring worden gezaaid over suiker en kan dit consumenten ontmoedigen de suikerconsumptie te reduceren. Dit terwijl consumenten veel meer baat hebben bij een eenduidige boodschap: de suikerconsumptie moet naar beneden om het risico op overgewicht, obesitas en tandcariës te beperken. Met dergelijke publieke uitingen lijken de belangen van de suikerindustrie (het verkopen van suiker) voorrang te krijgen, boven die van de gezondheid van de consument.

4. Voordelige onderzoeksresultaten gebruiken om te lobbyen bij beleidsmakers

Acht van de negen wetenschappers die betrokken zijn bij KSV, zijn ook betrokken (geweest) bij internationale lobbyorganisaties van de industrie: bij de Europese tak van het International Life Science Institute (ILSI) en World Sugar Research Organization (WSRO). Beide organisaties staan bekend als lobbyorganisaties rond suiker en worden ondersteund door grote bedrijven binnen de suikerindustrie.

Het ‘wetenschapsinstituut’ ILSI werd in 2019 als lobbygroep van de industrie ontmaskerd. Het onderzoek van ILSI wordt regelmatig bekritiseerd, bijvoorbeeld door de WHO en zelfs door sommige voedingsbedrijven. Acht wetenschappers verbonden aan KSV, zijn of waren ook betrokken bij ILSI via een ‘Task Force’ en/of ‘Expert Group’, het bijdragen aan workshops, onderzoek of de Raad van Bestuur.

Eén van deze acht wetenschappers is, net zoals de directeur van KSV en verschillende directieleden van Suiker Unie, ook betrokken (geweest) bij de World Sugar Research Organization (WSRO). WSRO is heel actief geweest bij de lobby richting de WHO, om de door de WHO voorgestelde

gezondheidsrichtlijnen over suiker te schrappen. Zes van de aan KSV verbonden wetenschappers hebben zich ook in Nederland publiekelijk tegen de nieuwe WHO-richtlijn geuit.

5. Niet transparant zijn over de betrokkenheid van de industrie

Transparantie over betrokkenheid bij de industrie is cruciaal. Iedereen moet kunnen nagaan of er sprake is van eventuele belangenverstremgeling – of hier in ieder geval waakzaam voor zijn.

Wetenschappelijke gedragscodes leggen daarom de nadruk op de noodzaak van transparantie over nevenfuncties, financiering en mogelijke belangenverstremgeling. Op basis van de gedragscodes en in dit rapport gehanteerde definities kan worden vastgesteld:

- » Voor 6 van de 9 wetenschappers was er (op meerdere momenten) onvoldoende transparantie over hun toenmalige betrokkenheid bij KSV - en bij een 7^e over ILSI.
- » 3 wetenschappers waren niet transparant over hun nevenfuncties bij KSV en een 4^e was niet transparant over nevenfuncties bij ILSI. Drie van de vier pasten hun profielpagina aan toen ze hier door foodwatch op werden gewezen. **Onder nevenfuncties wordt verstaan: de betrokkenheid bij de redactieraad en wetenschappelijke raad van KSV.*
- » Bij 1 wetenschapper was er onvoldoende transparantie over onderzoeksfinanciering door KSV bij een wetenschappelijke publicatie.
- » Bij 3 wetenschappers was er in een wetenschappelijke publicatie onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstremgeling bij KSV. **Onder mogelijke belangenverstremgeling wordt verstaan: de betrokkenheid van wetenschappers bij de KSV-redactieraad en wetenschappelijke raad en/of de KSV Infokick YouTube video's (directe belangen) en het uitvoeren van (betaald) onderzoek voor KSV en het meewerken aan KSV-publicaties zoals position papers, brochures en factsheets (indirecte belangen).*
- » Bij 4 wetenschappers was er bij uitingen in de media onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstremgeling: hun betrokkenheid bij KSV werd niet vermeld.

Het gebrek aan transparantie valt mogelijk (deels) te verklaren door een gebrek aan eenduidige en breed gedeelde definities m.b.t. mogelijke belangenverstremgeling en nevenfuncties. Dit is volgens foodwatch echter geen excuus om niet transparant te zijn: er kan beter te veel dan te weinig worden gemeld.

5. WAT WIL FOODWATCH?

Onderzoek (en communicatie hierover) met betrekking tot producten die bewezen of mogelijk schadelijk zijn, zoals suiker, moet gedaan worden door onafhankelijke wetenschappers en onderzoeksinstanties. Zeker indien dit onderzoek betreft naar de mogelijk schadelijke effecten voor mens, dier en milieu.

Internationale gezondheidsinstanties en -professionals, specialisten en overheden bevelen aan de suikerconsumptie te reduceren om het risico op overgewicht, obesitas en tandcariës te beperken. De mate waarin suiker al dan niet schadelijk is moet wetenschappelijk worden vastgelegd en onderzoek hiernaar is noodzakelijk. Maar dit onderzoek moet onafhankelijk en transparant zijn. Anders is het risico te groot dat wetenschappelijk onderzoek het belang van bedrijven dient, in plaats van de samenleving.

Er zijn talrijke voorbeelden die aantonen dat de voedingsindustrie de wetenschap gebruikt om haar eigen belangen te verdedigen, vaak ten koste van de consument. Foodwatch wil dat er een einde komt aan de uitverkoop van de wetenschap aan de voedingsindustrie, en roept de verschillende spelers via een manifest op tot actie. Op de website van foodwatch is meer uitleg en achtergrondinformatie over het Manifest te vinden.²⁹⁷

De voedselwaakhond concludeert in navolging van Marion Nestle, professor in voeding en auteur van 'Unsavoury Truth: How Food Companies Skew the Science of What We Eat':

“Persoonlijke acties kunnen ineffectief lijken in vergelijking met de enormiteit van de macht van de industrie, maar verlies de hoop niet.

Contacteer je volksvertegenwoordigers. Laat jouw mening weten over de invloed van de industrie op het gebied van voeding en gezondheid.

Als burgers hebben we recht op en verdienen we gezondere, duurzamere en meer ethische voedselsystemen.

Als wij dit niet eisen, wie dan wel?”²⁹⁸

BIJLAGE 1. BANDEN TUSSEN KSV EN NEGEN WETENSCHAPPERS

Naam	Universiteit	Emeritus	Betrokken bij KSV				Periode betrokken bij KSV ²⁹⁹	Betrokken bij ILSI	Lid NAV ³⁰⁰	Uiting in lijn met belangen suikerindustrie
			Door KSV gefinancierd in de afgelopen 15 jaar ³⁰¹	Betrokken bij KSV publicatie ³⁰²	In KSV wetenschappelijke raad	In KSV redactie-raad				
Wetenschapper 1	UM	Ja	Ja ³⁰³	Ja ³⁰⁴			2015 ³⁰⁵ , 2016 ³⁰⁶ , 2017 ³⁰⁷ , 2018 ³⁰⁸	Ja ³⁰⁹	Ja	Ja ³¹⁰
Wetenschapper 2	WUR		Ja ³¹¹				2006-2009 ³¹² , 2011 ³¹³ , 2019-2022 ³¹⁴	Ja ³¹⁵		Ja ³¹⁶
Wetenschapper 3	WUR		Ja ³¹⁷	Ja ³¹⁸	Ja ³¹⁹	Ja ³²⁰	2011-2020 ³²¹	Ja ³²²	Ja	Ja ³²³
Wetenschapper 4	WUR	Ja	Ja ³²⁴		Ja ³²⁵		2011 ³²⁶ , 2016-heden ³²⁷	Ja ³²⁸	Ja	Ja ³²⁹
Wetenschapper 5	UM		Waarschijnlijk ³³⁰	Ja ³³¹		Ja ³³²	2002 ³³³ , 2007 ³³⁴ , 2013 ³³⁵ , 2016-heden ³³⁶	Ja ³³⁷		Ja ³³⁸
Wetenschapper 6	UvA/ACTA	Ja	Ja ³³⁹	Ja ³⁴⁰		Ja ³⁴¹	2012 ³⁴² , 2016-heden ³⁴³	Ja ³⁴⁴		Ja ³⁴⁵
Wetenschapper 7	UM		Ja ³⁴⁶	Ja ³⁴⁷		Ja ³⁴⁸	2005 ³⁴⁹ , 2007 ³⁵⁰ , 2013-2018 ³⁵¹			Ja ³⁵²

Wetenschapper 8	UM	Ja	Ja ³⁵³		Ja ³⁵⁴		2007 ³⁵⁵ , 2016- heden ³⁵⁶	Ja ³⁵⁷	Ja	Ja ³⁵⁸
Wetenschapper 9	WUR	Ja	Ja ³⁵⁹	Ja ³⁶⁰		Ja ³⁶¹	2007 ³⁶² , 2010 ³⁶³ , 2012 ³⁶⁴ , 2015 ³⁶⁵ , 2016-heden ³⁶⁶	Ja ³⁶⁷	Ja	Ja ³⁶⁸

*Na navraag door foodwatch hebben deze wetenschappers de nevenfuncties op hun profielpagina geüpdatet

- ¹ <http://www.who.int/nutrition/topics/obesity/en/>
- ² <https://www.volksgezondheinzorg.info/onderwerp/overgewicht/cijfers-context/huidige-situatie#!node-overgewicht-volwassenen>
- ³ <http://www.who.int/nutrition/topics/obesity/en/>
- ⁴ <https://www.knmg.nl/actualiteit-opinie/nieuws/nieuwsbericht/europese-artsen-obesitas-belangrijkste-bedreiging-gezondheid.htm>
- ⁵ <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/help-ons-50-miljoen-kilo-afvallen~b2967d3d/> en <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/overgewicht.aspx>
- ⁶ <https://www.wkof.nl/nl/over-ons/voor-de-pers/persberichten/10-soorten-kanker-door-overgewicht>
- ⁷ <https://www.diabetesfonds.nl/over-diabetes/diabetes-in-het-algemeen/diabetes-in-cijfers/1-2-miljoen-nederlanders-hebben-diabetes>,
<https://www.volksgezondheinzorg.info/onderwerp/diabetes-mellitus/cijfers-context/huidige-situatie>
- ⁸ <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/help-ons-50-miljoen-kilo-afvallen~b2967d3d/>
- ⁹ <https://www.nu.nl/gezondheid/4292953/obesitas-kan-levensduur-wel-tien-jaar-verkorten.html> en [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(16\)30175-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(16)30175-1/fulltext)
- ¹⁰ <https://www.nu.nl/gezondheid/4270517/derde-europese-kinderen-tussen-6-en-9-jaar-heeft-overgewicht.html>
- ¹¹ <https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736%2816%2930054-X/fulltext>
- ¹² <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2017/jan/03/using-data-visualisations-to-help-explain-the-global-obesity-explosion>
- ¹³ <http://www.glopan.org/foresight>
- ¹⁴ <https://www.hsph.harvard.edu/obesity-prevention-source/obesity-causes/food-environment-and-obesity/>
- ¹⁵ <http://www.datagraver.com/case/ontwikkeling-voedselprijzen-nederland-update>
- ¹⁶ <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2015/11/04/dranken-toegevoegd-suiker-achtergronddocument-bij-richtlijnen-goede-voeding-2015>,
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17646581>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20138901>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23966427>,
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18663160>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22998338>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15328324>,
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27934644>, <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/nejmoa1203034>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22691632>,
<https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-14-186>
- ¹⁷ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4592517/>; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/oby.22472>; <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29408694/>
- ¹⁸ <https://www.medscape.com/viewarticle/871064>
- ¹⁹ <https://www.who.int/publications/i/item/9789241549028>
- ²⁰ <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/sugar-guideline/en/>
- ²¹ <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/sugar-guideline/en/>
- ²² <https://www.waateetnederland.nl/onderwerpen/suiker>
- ²³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/09/suikerbietensteelt-gegroeid>
- ²⁴ <https://www.cosunbeetcompany.nl/nieuws/suiker-unie-presenteert-op-2-juli-nieuwe-strategie-onder-een-nieuwe-naam/105>
- ²⁵ <http://www.boerenbusiness.nl/nieuws/artikel/10872843/volgend-jaar-14-procent-meer-suiker>

- 26 <http://jech.bmj.com/content/early/2018/05/19/jech-2017-210375.long>
- 27 <http://corporateeurope.org/pressreleases/2016/07/food-lobby-rigs-eu-sugar-laws-while-obesity-and-diabetes-spiral-out-control>
- 28 <https://www.nrc.nl/nieuws/2013/02/21/suikerindustrie-hanteert-methoden-tabaksindustrie-1207422-a871396>
- 29 <http://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001578>
- 30 <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/11/03/industrie-beinvloedt-onderzoek-frisdrank-5120634-a1530019>
- 31 https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2016/dec/12/studies-health-nutrition-sugar-coca-cola-marion-nestle?CMP=share_btn_tw
- 32 <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/industrie-betaalde-wetenschappers-om-risico-s-van-suiker-eten-onder-het-tapijt-te-vegen~b59f02c1/>
- 33 <https://jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine/article-abstract/2548255>
- 34 <http://sugarscience.ucsf.edu/suppressed-evidence-of-health-risks-of-sucrose.html>
- 35 <https://academic.oup.com/ajcn/article/99/5/1096/4577410>
- 36 https://www.foodwatch.org/fileadmin/-NL/Campagnes_en_campagnethema_s/Politieke_en_wetenschappelijke_integriteit/201910_Rapport_Dietisten_foodwatch.pdf
- 37 <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1497700>, https://www.eea.europa.eu/ds_resolveuid/IKVT1JREGZ
- 38 <https://www.tobaccofreekids.org/assets/factsheets/0268.pdf>
- 39 <https://www.who.int/tobacco/media/en/TobaccoExplained.pdf>
- 40 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1497700/>
- 41 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1497700/pdf/15842123.pdf>
- 42 https://corporateeurope.org/sites/default/files/a_spoonful_of_sugar_final.pdf
- 43 <https://jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine/article-abstract/2548255>
- 44 <https://www.kvk.nl/orderstraat/subproduct-kiezen/?kvknummer=41197281&productgroep=Documenten>
- 45 <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/over-ons>
- 46 https://www.foodwatch.org/fileadmin/-NL/Campagnes_en_campagnethema_s/Politieke_en_wetenschappelijke_integriteit/201910_Rapport_Dietisten_foodwatch.pdf
- 47 https://www.ema.europa.eu/en/documents/other/policy-44-european-medicines-agency-policy-handling-competing-interests-scientific-committees_en.pdf
- 48 <https://www.voedingnu.nl/voedingscommunicatie/nieuws/2020/06/suiker-unie-foodwatch-houdt-moderne-heksenjacht-op-wetenschappers-10114352>,
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/692-suiker-unie-geinterviewd-voor-voedingnu-foodwatch-houdt-moderne-heksenjacht-op-wetenschappers>
- 49 <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/692-suiker-unie-geinterviewd-voor-voedingnu-foodwatch-houdt-moderne-heksenjacht-op-wetenschappers>
- 50 <https://link.springer.com/article/10.1007/s00394-019-01959-w> en <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2019/suikerprofessor-moet-rectificeren/>
- 51 <https://www.foodpolitics.com/unsavory-truth-how-food-companies-skew-the-science-of-what-we-eat/>
- 52 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1764435/>
- 53 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29576024/>
- 54 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27802504/>
- 55 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1447808/>

- 56 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1764435/>
- 57 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1829363/>
- 58 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19254426>
- 59 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22583858>
- 60 <https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001578>
- 61 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24219082>
- 62 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24572563>
- 63 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27802504>
- 64 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27606602>
- 65 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29576024>
- 66 <https://www.foodpolitics.com/2016/03/six-industry-funded-studies-the-score-for-the-year-15612/>
- 67 <https://well.blogs.nytimes.com/2015/08/09/coca-cola-funds-scientists-who-shift-blame-for-obesity-away-from-bad-diets/>
- 68 <https://www.dailymail.co.uk/health/article-8589497/Coca-Colas-work-scientists-low-point-history-public-health.html>
- 69 <https://www.foodethicscouncil.org/resource/for-whom-questioning-the-food-and-farming-research-agenda/>
- 70 <http://scienceintransition.nl/over-science-in-transition/position-paper>
- 71 <https://www.foodpolitics.com/unsavory-truth-how-food-companies-skew-the-science-of-what-we-eat/>
- 72 <https://www.foodethicscouncil.org/programme/democratising-food-farming-research/>
- 73 <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/suikerinperspectief/30/files/assets/basic-html/index.html#12>
- 74 <https://www.YouTube.com/watch?v=SSNDf8WS2uU>
- 75 <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/waarom-waardevrij-onderzoek-cruciaal-is>
- 76 <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/industrie-betaalde-wetenschappers-om-risico-s-van-suiker-eten-onder-het-tapijt-te-vegen~b59f02c1/>
- 77
- https://www.researchgate.net/publication/292148243_Total_Free_and_Added_Sugar_Consumption_and_Adherence_to_Guidelines_The_Dutch_National_Food_Consumption_Survey_2007-2010
- 78 <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>
- 79 <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/i/13/11013.html>
- 80 https://research-information.bris.ac.uk/files/109049495/MS_Def_Wetenschapper_7_YFAS_revised1.pdf
- 81 <http://library.wur.nl/WebQuery/groenekennis/1634276>
- 82 <http://library.wur.nl/WebQuery/groenekennis/1634276>
- 83 <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2016/09/13/493739074/50-years-ago-sugar-industry-quietly-paid-scientists-to-point-blame-at-fat>
- 84 <https://www.ucsf.edu/news/2016/09/404081/sugar-papers-reveal-industry-role-shifting-national-heart-disease-focus>,
<https://jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine>

- ⁸⁵ <https://jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine/fullarticle/1819573>
- ⁸⁶ <https://www.maastrichtuniversity.nl/about-um/faculties/psychology-and-neuroscience/research/received-grants-2002>
- ⁸⁷ <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/100-suiker-in-perspectief/kennis-door-onderzoek/nieuwsbrief-inhoudsopgave/309-wetenschappelijk-bewijs-gevonden-voor-positieve-effecten-van-suiker-tijdens-stress>
- ⁸⁸ <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/suikerinperspectief/30/files/assets/common/downloads/Suiker%20in%20perspectief%20editie%202029.pdf>
http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/wetenschappersaanhetwoord_over_koolhydraten.pdf
- ⁸⁹ <https://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/sugar-guideline/en/>
- ⁹⁰ https://www.researchgate.net/publication/292148243_Total_Free_and_Added_Sugar_Consumption_and_Adherence_to_Guidelines_The_Dutch_National_Food_Consumption_Survey_2007-2010
- ⁹¹ <https://academic.oup.com/ajcn/article/78/4/850S/4690057>
- ⁹² <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4078442/>
- ⁹³ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15051594/>
- ⁹⁴ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23625798/>
- ⁹⁵ <https://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/fiscal-policies-diet-prevention/en/>
- ⁹⁶ <https://twitter.com/DrTedros/status/1002604127141101570>
- ⁹⁷ http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/files/2017/09/SugaryDrinkTax_CounterIndustryClaims_8Sept2017.pdf
- ⁹⁸ http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/files/2020/02/FACTSHEET_SSBTAX_2020_Feb11_Final.pdf
- ⁹⁹ <https://www.gov.uk/government/news/soft-drinks-industry-levy-comes-into-effect>
- ¹⁰⁰ <https://www.hsph.harvard.edu/obesity-prevention-source/obesity-causes/food-environment-and-obesity/>
- ¹⁰¹ <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>
- ¹⁰² <http://www.mkatan.nl/component/content/article/468-questions-of-gertjan-schaafsma-9-phd-concerning-study-on-soft-drinks-and-overweight-in-children.html>,
<http://www.mkatan.nl/21-algemeen/nieuws/469-reply-to-dr-schaafsma-9s-comments-on-the-drink-study>
- ¹⁰³ <http://www.mkatan.nl/21-algemeen/nieuws/469-reply-to-dr-schaafsma-9s-comments-on-the-drink-study>
- ¹⁰⁴ <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/260253/WHO-NMH-PND-16.5Rev.1-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ¹⁰⁵ <http://www.cocacolanderland.nl/stories/suiker-en-verslaving--wat-zijn-de-feiten-->
- ¹⁰⁶ <https://www.bakkerswereld.nl/nieuws/nieuws/2016/08/infokick-suikerconsumptie-inname-stijgt-niet-10135733>
- ¹⁰⁷ Oorspronkelijke URL <https://www.YouTube.com/watch?v=S2uGxrVLGTo> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch)
- ¹⁰⁸ Oorspronkelijke URL <https://www.YouTube.com/watch?v=b9BnvvEwoM0> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch)
- ¹⁰⁹ <http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/what-we-do/>
- ¹¹⁰ http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/files/2017/09/SugaryDrinkTax_CounterIndustryClaims_8Sept2017.pdf
- ¹¹¹ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17579632/>
- ¹¹² <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26429085/>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4592517/>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2862465/>

- ¹¹³ <https://www.who.int/publications/i/item/9789241549028>, <https://www.wcrf.org/int/policy/our-publications/curbing-global-sugar-consumption>,
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4592517/>, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2862465/>
- ¹¹⁴ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26429086/>, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17386347/>, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17921363/>,
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23625798/>, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22034869/>
- ¹¹⁵ <https://www.YouTube.com/watch?v=6CkBR9pMwXY>
- ¹¹⁶ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/118-suiker-in-perspectief/mondgezondheid/nieuwsbrief-inhoudsopgave/377-leerstoel-als-aanzet-voor-samenwerking-en-kruisbestuiving>
- ¹¹⁷ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/pp-Mondgezondheid-online-def.pdf>
- ¹¹⁸ <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/suikerinperspectief/30/files/assets/common/downloads/Suiker%20in%20perspectief%20editie%2029.pdf>
- ¹¹⁹ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/100-suiker-in-perspectief/kennis-door-onderzoek/nieuwsbrief-inhoudsopgave/307-genoeg-te-onderzoeken-maar-dat-zal-de-feiten-over-suiker-niet-weerleggen>
- ¹²⁰ <https://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/sugar-guideline/en/>
- ¹²¹ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sugars-and-dental-caries>
- ¹²² <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suikerinperspectief/45/9/>
- ¹²³ https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/de_menselijke_motor_luc_van_loon.pdf , https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/2020-Digitale_versie_-_De_Menselijke_Motor_-_final.pdf
- ¹²⁴ <https://www.hsph.harvard.edu/nutritionsource/sports-drinks/>
- ¹²⁵ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/oby.20845>
- ¹²⁶ <https://www.bmj.com/content/345/bmj.e4737>
- ¹²⁷ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>
- ¹²⁸ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>
- ¹²⁹ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/actueel-nieuws/actueel-nieuws-gedrag/479-reactie-op-suiker-de-gevaarlijkste-drug-van-deze-tijd>,
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/481-response-to-sugar-the-most-dangerous-drug-of-our-time>
- ¹³⁰ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0896627302009698>
- ¹³¹ https://www.researchgate.net/publication/312517250_Making_sense_of_metabolic_obesity_and_hedonic_obesity_metabolic_obesity_and_hedonic_obesity
- ¹³² http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/SN_wetart_sugarandbehaviour.pdf
- ¹³³ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/100-suiker-in-perspectief/kennis-door-onderzoek/nieuwsbrief-inhoudsopgave/307-genoeg-te-onderzoeken-maar-dat-zal-de-feiten-over-suiker-niet-weerleggen>
- ¹³⁴ <https://apps.who.int/iris/handle/10665/204871>
- ¹³⁵ https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/355972/Sugar-report_WHO_107773_updated-and-revised-Dec-2017.pdf?ua=1
- ¹³⁶ https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims_en, https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/labelling_nutrition-claims-common_position05_en.pdf

- ¹³⁷ <https://platformsuikersenvoeding.nl/wie-wij-zijn/>
- ¹³⁸ <https://platformsuikersenvoeding.nl/wp-content/uploads/2017/02/Verslag-Grote-Suikerdebat-0802175.pdf>
- ¹³⁹ 'Vrije suikers' zijn door de WHO gedefinieerd als suikers die toegevoegd worden tijdens de bereiding van voedingsmiddelen (zoals glucosestroop of honing) plus suikers die van nature aanwezig zijn in (geconcentreerde) vruchtensappen. Suikers die van nature aanwezig zijn in vers fruit, groente en melk zijn geen vrije suikers.
- ¹⁴⁰ <https://www.wateetnederland.nl/onderwerpen/suiker>
- ¹⁴¹ <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2020/snel-aan-je-suiker-limiet-als-je-dit-eet-en-drinkt/>, <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2019/ongemerkt-over-je-daglimiet-met-deze-10-suikerrijke-producten/>
- ¹⁴² <https://www.vmt.nl/ingredient-product/nieuws/2017/02/ophouden-met-eenzijdige-aandacht-voor-suiker-10125131>
- ¹⁴³ <https://www.YouTube.com/watch?v=SSNDf8WS2uU>
- ¹⁴⁴ https://www.YouTube.com/watch?v=_BHzXq5SsKE
- ¹⁴⁵ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/645-28-september-2017-congres-dialoog-over-koolhydraten#eigenlijk-gaat-het-allemaal-gewoon-om-de-energie-inname>
- ¹⁴⁶ [https://cris.maastrichtuniversity.nl/portal/en/publications/stress-the-brain-and-behavior\(af2fc03f-182c-4c91-8ef4-99213e5648b9\).html](https://cris.maastrichtuniversity.nl/portal/en/publications/stress-the-brain-and-behavior(af2fc03f-182c-4c91-8ef4-99213e5648b9).html)
- ¹⁴⁷ <http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/what-we-do/>
- ¹⁴⁸ http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/files/2017/09/SugaryDrinkTax_CounterIndustryClaims_8Sept2017.pdf
- ¹⁴⁹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4227972/>, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25753297/>
- ¹⁵⁰ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26429085/>, <https://www.who.int/publications/i/item/9789241549028>, <https://www.wcrf.org/int/policy/our-publications/curbing-global-sugar-consumption>, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19704096/>, <https://www.who.int/end-childhood-obesity/en/>
- ¹⁵¹ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/zo-weet-je-echt-wat-je-eet>
- ¹⁵² <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/waarom-we-suiker-onterecht-als-gif-zien>
- ¹⁵³ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/>
- ¹⁵⁴ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/kun-je-leven-zonder-suiker>
- ¹⁵⁵ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/waarom-waardevrij-onderzoek-cruciaal-is>
- ¹⁵⁶ <https://www.foodlog.nl/artikel/nrc-neemt-risico-met-commercieel-betaalde-suikerbijlage/>
- ¹⁵⁷ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/waarom-waardevrij-onderzoek-cruciaal-is>
- ¹⁵⁸ <https://twitter.com/martijnkatan/status/934406701700218880>
- ¹⁵⁹ <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-de-nieuwe-sigaret~b4a567a5/>
- ¹⁶⁰ https://www.uke.de/extern/qip/unterseiten/service-zusatz/download-zusatz/Germany_Obesity.pdf
- ¹⁶¹ http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/80147/1/9789241503273_eng.pdf
- ¹⁶² <http://www.foodpolitics.com/wp-content/uploads/160315-Soft-drinks-stakeholder-infosheet-FINAL-2.pdf>
- ¹⁶³ <https://www.ceg.nl/documenten/signalementen/2014/03/27/leefstijlbeïnvloeding-tussen-betuttelen-en-verwaarlozen>
- ¹⁶⁴ http://globalfoodresearchprogram.web.unc.edu/files/2017/09/SugaryDrinkTax_CounterIndustryClaims_8Sept2017.pdf,
- ¹⁶⁵ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3937920/>

- 166 <https://www.foodwatch.org/nl/persberichten/2017/70-supermarkt-bestaat-uit-omstreden-ultra-processed-foods/>
- 167 <http://www.foodwatch.org/de/informieren/kinderernaehrung/2-minuten-info/>
- 168 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28712977/>
- 169 https://www.unicef.org/lac/sites/unicef.org/lac/files/2018-05/20150612_UNICEF_LACRO_Estudio_promocion_alimentos_no_saludables_LAC_Resumen_ENG.pdf
- 170 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25735606/>
- 171 <https://www.foodpolitics.com/about/>
- 173 <https://www.consumentenbond.nl/acties/suiker/stiekeme-suikers>
- 174 <https://www.foodwatch.org/nl/doe-mee/tips-van-foodwatch-voor-jou/drie-tips-als-je-op-je-suikerinname-wilt-letten/>, <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2018/misleiding-kelloggs-starbucks-albert-heijn-ea-met-suikersclaim/>
- 175 <https://www.volkskrant.nl/mensen/nederland-is-het-eerste-land-ter-wereld-waar-helemaal-geen-sprite-met-suiker-meer-te-koop-is~b2b2e0d1/>
- 176 https://www.voedingvisie.nl/pdfarchief/archief/edi027/pdfarchief/pdf/Suiker_maakt_niet_dik.pdf
- 177 <https://voedingvisie.nl/tijdschrift/>
- 178 https://www.voedingvisie.nl/pdfarchief/archief/edi026/pdfarchief/pdf/Voeding_beinvloedt_stemming_en_eetgedrag.pdf
- 179 <http://www.wsro.org/>
- 180 <https://web.archive.org/web/20171028032143/http://www.wsro.org/AboutWSRO/WRSOMembers.aspx>
- 181 <https://web.archive.org/web/20171212010800/http://wsro.org/AboutWSRO.aspx>
- 182 https://corporateeurope.org/sites/default/files/a_spoonful_of_sugar_final.pdf
- 183 <https://web.archive.org/web/20171212010800/http://wsro.org/AboutWSRO.aspx>
- 184 <https://www.suikerinfo.nl/ons-team/drir-janine-verheesen>, <https://www.cosunleden.nl/getmedia/495f8a8d-9b69-4bb3-b226-6378dff5b63a/CM-no-2-2016-DEF.pdf>
- 185 <https://www.cosun.com/getmedia/bf3cfe0c-75ac-4558-829f-9687494b1377/Overzicht-functies-nevenfuncties-CD-per-juni-2017.pdf>. Document offline gehaald maar in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.
- 186 <https://www.cosun.nl/getmedia/145f709c-d9de-4a07-9dbc-4144fbdd2e97/Overzicht-functies-nevenfuncties-CD-per-april-2018-NL.pdf>. Document offline gehaald maar in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.
- 187 <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/542-inname-suikers-neemt-wereldwijd-niet-toe>
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25623085>
- 188 <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/494-is-er-een-specifieke-rol-voor-suiker-als-sportvoeding>
http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/is_there_a_specific_role_for_sucrose_in_sports_and_exercise_performance.pdf
- 189 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25623085>
- 190 http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/is_there_a_specific_role_for_sucrose_in_sports_and_exercise_performance.pdf
- 191 https://www.acta.nl/en/Images/2016-ACTA-JV_tcm252-868537.pdf
- 192 http://www.who.int/dietphysicalactivity/media/en/gskon_cm_sr.pdf

- 193 <https://www.wrr.nl/binaries/wrr/documenten/publicaties/2007/10/04/voedsel-en-geneesmiddelen---38/Web038-Voedsel-geneesmiddelen.pdf>
- 194 <http://www.who.int/bulletin/volumes/94/8/15-165852.pdf>
- 195 <https://www.theguardian.com/society/2003/apr/21/usnews.food>
- 196 <http://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001798>
- 197 <https://tobacco.ucsf.edu/sugar-industry-criticism-our-paper-how-they-influenced-nih-contradicts-industrys-own-internal-documents>
- 198 <http://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001798>
- 199 <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suikers>
- 200 https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/355972/Sugar-report_WHO_107773_updated-and-revised-Dec-2017.pdf?ua=1
- 201 <https://www.who.int/bulletin/volumes/94/8/15-165852/en/>
- 202 <https://ilsa.org/about/mission/>
- 203 <https://www.theguardian.com/us-news/2019/jun/03/science-institute-that-advised-eu-and-un-actually-industry-lobby-group>
- 204 <https://ilsina.org/about-us/membership/#Members>
- 205 <http://ilsa.eu/membership/>
- 206 <http://www.who.int/tobacco/media/en/ILSI.pdf>
- 207 <https://www.foodnavigator.com/Article/2018/02/08/Breaking-away-from-bad-science-Mars-to-leave-ILSI-in-transparency-bid>
- 208 <https://academic.oup.com/ajcn/article-abstract/78/4/850S/4690057>
- 209 <https://ilsa.eu/about-us/>
- 210 <http://www.caos.nl/mailling/isms2016/Biography%20Fred%20Brouns.pdf>
- 211 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3494382/>
- 212 <https://ilsa.eu/wp-content/uploads/sites/3/2018/01/Saris-et-al.pdf>
- 213 http://ilsa.eu/europe/wp-content/uploads/sites/3/2016/05/Activity-Documnt_15-March.pdf
- 214 http://ilsa.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/06/C1996Nut_Epi.pdf
- 215 http://ilsa.eu/europe/wp-content/uploads/sites/3/2016/05/Activity-Documnt_15-March.pdf
- 216 https://research.aston.ac.uk/portal/files/20180048/Impact_of_diet_composition_on_blood_glucose_regulation.pdf
- 217 http://ilsa.eu/europe/wp-content/uploads/sites/3/2016/05/Activity-Documnt_15-March.pdf
- 218 http://ilsa.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/06/C1999Cal_Nut.pdf
- 219 <https://ilsina.org/publication/the-scientific-basis-of-guideline-recommendations-on-sugar-intake-a-systematic-review/>
- 220 <https://www.vsnu.nl/files/Vsnu%202017/Sector%20regeling%20evenwerkzaamheden%202017.pdf>
- 221 <https://www.vsnu.nl/files/documenten/Nederlandse%20gedragscode%20wetenschappelijke%20integriteit%202018.pdf>
- 222 https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/wetenschap-op-bestelling/@@download/pdf_file/20051083.pdf
- 223 https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/206554/9789241510530_eng.pdf;jsessionid=5F4A7E881E18F10E283B3E17557D2194?sequence=1
- 224 https://www.ema.europa.eu/en/documents/other/policy-44-european-medicines-agency-policy-handling-competing-interests-scientific-committees_en.pdf

- ²²⁵ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00394-019-01959-w> en <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2019/suikerprofessor-moet-rectificeren/>
- ²²⁶ https://corporateeurope.org/sites/default/files/attachments/recruitment_errors_-_june_19_update.pdf, <https://corporateeurope.org/en/efsa/2013/10/unhappy-meal-european-food-safety-authoritys-independence-problem>
- ²²⁷ [http://www.vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/Code_wetenschapsbeoefening_2004_\(2014\).pdf](http://www.vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/Code_wetenschapsbeoefening_2004_(2014).pdf). Deze code uit 2014 was ten tijde van de publicaties van kracht maar is in 2018 vervangen.
- ²²⁸ <https://www.vsnu.nl/files/documenten/Nederlandse%20gedragscode%20wetenschappelijke%20integriteit%202018.pdf>
- ²²⁹ https://www.voedingsacademie.nl/wp-content/uploads/2014/03/NAV-Gedragscode_definitief-vastgesteld-tijdens-ALV-8-maart-2007.pdf
- ²³⁰ KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=gJc35o5Jx8U> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch); Bijdrage aan factsheet KSV (2015) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/Definities-koolhydraten-en-suikers.pdf>
- ²³¹ Workshop ‘Suiker Het Witte Vergif? Tijd Voor Nuanceren!’, aangeboden door KSV (8/04/2016) https://www.voedingonline.nl/uploaded/FILES/Algemeen/programma_NVD_Dietistendagen_2016.pdf
- ²³² Wetenschapper 1 is waarschijnlijk gefinancierd voor ‘Narratieve expert opinie’ voor KSV (11/04/2017) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/Suiker-Voeding-met-een-laag-koolhydraatgehalte-11042017-RGB-DEF.pdf>. Wetenschapper 1 werd als mede-auteur van een onderzoek (juli 2017) waarschijnlijk gefinancierd door KSV. De financiering door KSV werd niet in de publicatie vermeld, maar is deel van van een groter onderzoeksproject dat voor de helft door KSV is gefinancierd: € 250.000 euro in totaal, verspreid over 6 jaar (2013-2018). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>, <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/i/13/11013.html>
- ²³³ Spreker KSV Congres Nascholing gewichtsconsulenten (27/11/2018) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/150-congres/662-nascholing-gewichtsconsulenten> en <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/presentaties-nascholing-2018>
- ²³⁴ <https://www.maastrichtuniversity.nl/fred.brouns/work-for-third-parties>
- ²³⁵ (Mogelijke) belangenconflicten niet bekend gemaakt, maar na klachtenprocedure door foodwatch bij Springer gerectificeerd. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00394-019-01959-w> en <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2019/suikerprofessor-moet-rectificeren/>; i.t.t. rectificatie bij Springer (zie eerder) ‘Declarations of Interest’ niet ingevuld. (2017). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>, https://research-information.bris.ac.uk/ws/portalfiles/portal/109049495/MS_Def_Markus_YFAS_revised1.pdf
- ²³⁶ 20/01/2017 <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-de-nieuwe-sigaret~b4a567a5/>; 10/03/2015 <https://www.foodlog.nl/artikel/advies-aan-de-who-stop-de-sluipsuikers/>, 24/11/2017 <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/feit-of-fabel>; 1/12/2017 <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/kun-je-leven-zonder-suiker>
- ²³⁷ Wetenschapper 2 was van 5/10/2006 tot januari 2009 bijzonder hoogleraar Eetgedrag. Hierna werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar Sensoriek en Eetgedrag. “De leerstoel Eetgedrag is door het Voedingscentrum ingesteld en richt zich op preventie van overgewicht. (...) Suikerstichting Nederland is één van de sponsors van het Leerstoelenfonds van het Voedingscentrum. Neem voor meer informatie contact op met het Voedingscentrum.” <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/116-suiker-in-perspectief/mentale-en-fysieke-conditie/kort-nieuws/366-leerstoel-eetgedrag> en <https://www.vmt.nl/algemeen/nieuws/2009/01/kees-de-graaf-hoogleraar-sensoriek-en-eetgedrag-10119761>; Onderzoek ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2009) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19356272/>

²³⁸ Onderzoek financieel ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (15/01/2011)

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20804848/>

²³⁹ Onderzoek met bijdrage Kenniscentrum suiker & voeding: € 100.000, verspreid over 4 jaar (2019-2022)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>

²⁴⁰ <https://www.wur.nl/nl/Personen/prof.-ir.-C-Kees-de-Graaf.htm>

²⁴¹ Lid Wetenschappelijke Raad KSV, Jaarlijkse bijeenkomsten over wetenschappelijke onderwerpen KSV (2011-2020): nevenwerkzaamheden bij KSV opnieuw verwijderd van profielpagina in juni 2020. Screenshots in het bezit van en op te vragen bij foodwatch. <https://www.vcard.wur.nl/Views/Profile/View.aspx?id=5747>; Lid Redactieraad KSV (2016) <https://web.archive.org/web/20160324062521/http://kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; Workshop 'Suiker Het Witte Vergif? Tijd Voor Nuanceren!', aangeboden door KSV (2016) https://www.voedingonline.nl/uploaded/FILES/Algemeen/programma_NVD_Dietistendagen_2016.pdf; Onderzoek mede gefinancierd door KSV (2013)

http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/Consumptie_van_suikers_in_Nederland.pdf; KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=--plbW8bSIE>; Bijdrage aan position paper KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>; Bijdrage aan factsheet KSV (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/factsheet-suikers-in-voedingsrichtlijnen.pdf>

²⁴² 'Redactielid Kenniscentrum suiker & voeding'. Nevenwerkzaamheden bij KSV opnieuw verwijderd van profielpagina in juni 2020. Screenshots in het bezit van en op te vragen bij foodwatch. <https://www.wur.nl/nl/Personen/Edith-Feskens.htm>

²⁴³ Onderzoek mede gefinancierd door KSV en wetenschapper betrokken bij KSV. (2013)

http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/Consumptie_van_suikers_in_Nederland.pdf en (2016) 'The authors declare no conflict of interest'.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4772034/>

²⁴⁴ Manuscript gepubliceerd en waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2002)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/suiker-in-perspectief-eerdere-edities/voeding-en-topsport/nieuwsbrief-inhoudsopgave/273-de-menselijke-motor> (2008 eerste druk en herzien in 2012, 2013, 2020) http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/brochures/De_menselijke_motor_2012_online_03.pdf

²⁴⁵ Onderzoek ondersteund door een subsidie van Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1915642/>

²⁴⁶ Position Paper voor KSV, waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2013, herzien 2020)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/sn_pp_koolhydratenensportvoeding_web.pdf,

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/FINAL_Brochure-Koolhydraten-en-sportvoeding-120220-online.pdf

²⁴⁷ Lid Redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>;

Bijdrage aan position paper KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>

²⁴⁸ 'Redactielid at Kenniscentrum suiker en voeding' <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/l.vanloon/nevenwerkzaamheden>

²⁴⁹ KSV InfoKick YouTube-video (2012, in 2016 op YouTube geplaatst) <https://www.youtube.com/watch?v=6CkBR9pMwXY> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch)

²⁵⁰ Lid Redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>;
Bijdrage aan position paper KSV (2019)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/2019_PP-Mondgezondheid-DEF.pdf

²⁵¹ Intussen met emeritaat, maar daarvoor niet openbaar. ‘Suiker in perspectief - onafhankelijk redactielid’. <https://www.acta.nl/nl/onderzoek/wetenschappelijk-personeel-alfabetisch/Medewerkers-I-L/loveren-c-van/index.aspx>

²⁵² (24/11/2017) <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/feit-of-fabel>

²⁵³ Onderzoek gefinancierd door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2005)

<https://www.maastrichtuniversity.nl/about-um/faculties/psychology-and-neuroscience/research/received-grants-2002>

²⁵⁴ Onderzoek ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030105110700110X>

²⁵⁵ Onderzoeksproject met bijdrage KSV van KSV: € 250.000 euro, verspreid over 6 jaar (2013-2018) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>; KSV InfoKick YouTube-video (2015)

<https://www.youtube.com/watch?v=S2uGxrVLGTo>; Lid geweest van Redactieraad KSV (iig van 2016 tot 2017)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; Brochure KSV met medewerking van Wetenschapper 7 (2013)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/suiker-en-zoetstoffen.pdf>; Consultancy voor KSV (maart 2017) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>;

Bijdrage aan position paper (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>

²⁵⁶ Na navraag door foodwatch heeft Wetenschapper 7 KSV gerelateerde nevenfuncties op zijn profielpagina niet geüpdatet. <https://www.maastrichtuniversity.nl/r.markus>

²⁵⁷ Het onderzoeksproject ‘Gene by cognition influences on emotional eating; a moderating role for ruminative thinking?’ werd voor de helft gefinancierd door KSV.

“Financiering

Totale kosten onderzoek: € 500.000. Bijdrage Kenniscentrum suiker & voeding: € 250.000 euro in totaal, verspreid over 6 jaar (2013-2018). In kind bijdrage: € 9.460

Cofinanciering door NWO (matching).” <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek> Het onderzoeksproject leidde tot vier artikels: <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/i/13/11013.html>. Bij slechts 1 van de 4 werd de financiering door KSV gemeld:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S030645301500027X?via%3Dihub>.

²⁵⁸ (mogelijke) conflicts of interest niet vermeld bij (januari 2017) en https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/16DD6906343729CCC61662563E335E2A/S0007114517002562a.pdf/interaction_between_5httppr_genotype_and_ruminative_thinking_on_bmi.pdf

(september 2017) <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301051117301217?via%3Dihub>, wel bij een andere publicatie (binnen hetzelfde

onderzoeksproject) in hetzelfde jaar (maart 2017) ‘Rob Markus provide (free) consultancy services to ‘Kenniscentrum Suiker en Voeding’

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>. Naast de aangegeven consultancy zijn er echter nog mogelijke conflicts of interest: KSV InfoKick YouTube-video (2015)

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>. Naast de aangegeven consultancy zijn er echter nog mogelijke conflicts of interest: KSV InfoKick YouTube-video (2015)

- <https://www.youtube.com/watch?v=S2uGxVLGTo>; Lid geweest van Redactieraad KSV (iig van 2016 tot 2017)
- <http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>, ; mogelijke conflicts of interest niet vermeld bij (december 2014) <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/10253890.2014.990880>
- ²⁵⁹ (20/01/2017) <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-de-nieuwe-sigaret~b4a567a5/>; (24/11/2017) <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/feit-of-fabel>; (10/03/2017) <https://www.volkskrant.nl/mensen/nederland-is-het-eerste-land-ter-wereld-waar-helemaal-geen-sprite-met-suiker-meer-te-koop-is~b2b2e0d1/>
- ²⁶⁰ Onderzoek ondersteund door een subsidie van Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007) <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1915642/>
- ²⁶¹ Lid Wetenschappelijke Raad KSV (iig. sinds 2016 - heden) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/over-ons>
- ²⁶² N.v.t.: emeritus. <https://www.maastrichtuniversity.nl/w.saris/>
- ²⁶³ (27/11/2017) <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/hoe-werkt-suiker-in-je-lichaam>
- ²⁶⁴ Brief in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.
- ²⁶⁵ Brief in het bezit van en op te vragen bij foodwatch
- ²⁶⁶ <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/support/um-medewerkers/jij-en-je-werk/wet-en-regelgeving/nevenwerkzaamheden>
- ²⁶⁷ <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>
- ²⁶⁸ <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/i/13/11013.html>
- ²⁶⁹ <https://www.narcis.nl/research/RecordID/OND1354639/Language/en>
- ²⁷⁰ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030645301500027X>
- ²⁷¹ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301051117301217>
- ²⁷² <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28330706>
- ²⁷³ https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/16DD6906343729CCC61662563E335E2A/S0007114517002562a.pdf/interaction_between_5httlpr_genotype_and_ruminative_thinking_on_bmi.pdf
- ²⁷⁴ <https://www.vsnu.nl/files/documenten/Nederlandse%20gedragscode%20wetenschappelijke%20integriteit%202018.pdf>
- ²⁷⁵ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29541907>
- ²⁷⁶ <https://www.springer.com/gp/authors-editors/journal-author/journal-author-helpdesk/before-you-start>
- ²⁷⁷ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00394-019-01959-w>
- ²⁷⁸ <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2019/suikerprofessor-moet-rectificeren>
- ²⁷⁹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/05/03/suikerprof-onthult-alsnog-mogelijk-belangenconflict-a3959079>
- ²⁸⁰ [https://research-information.bris.ac.uk/en/publications/eating-dependence-and-weight-gain-no-human-evidence-for-a-sugaraddiction-model-of-overweight\(699cf0f2-1344-4414-bd84-0cf80c0feff5\).html](https://research-information.bris.ac.uk/en/publications/eating-dependence-and-weight-gain-no-human-evidence-for-a-sugaraddiction-model-of-overweight(699cf0f2-1344-4414-bd84-0cf80c0feff5).html)
- ²⁸¹ https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/Consumptie_van_suikers_in_Nederland.pdf
- ²⁸² https://www.researchgate.net/publication/292148243_Total_Free_and_Added_Sugar_Consumption_and_Adherence_to_Guidelines_The_Dutch_National_Food_Consumption_Survey_2007-2010

- ²⁸³ Lid Wetenschappelijke Raad KSV, Jaarlijkse bijeenkomsten over wetenschappelijke onderwerpen KSV (2011-2020): nevenwerkzaamheden bij KSV opnieuw verwijderd van profielpagina in juni 2020. Screenshots in het bezit van en op te vragen bij foodwatch. <https://www.vcard.wur.nl/Views/Profile/View.aspx?id=5747>
- ²⁸⁴ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301051117301217>
- ²⁸⁵ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030645301500027X>
- ²⁸⁶ <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/10253890.2014.990880>
- ²⁸⁷ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28330706>
- ²⁸⁸ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301051117301217>
- ²⁸⁹ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030645301500027X>.
- ²⁹⁰ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28330706>.
- ²⁹¹ <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-de-nieuwe-sigaret~b4a567a5/>
- ²⁹² <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-echt-een-killer-misverstanden-over-suiker-opgehelderd~be647cc8/>
- ²⁹³ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/>
- ²⁹⁴ <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/waarom-waardevrij-onderzoek-cruciaal-is>
- ²⁹⁵ https://www.voedingsacademie.nl/wp-content/uploads/2014/03/NAV-Gedragscode_definitief-vastgesteld-tijdens-ALV-8-maart-2007.pdf
- ²⁹⁶ <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2020/industriewetenschappers-over-suiker/>
- ²⁹⁷ <https://www.foodwatch.org/nl/onze-campagne-themas/onze-campagnes/politieke-en-wetenschappelijke-integriteit/stop-de-uitverkoop-van-wetenschap/meer-over-het-manifest/>
- ²⁹⁸ Marjon Nestlé, *Unsavoury Truth: How Food Companies Skew the Science of What We Eat* (2018), p.231., Basic Books, New York
- ²⁹⁹ Jaren waarin er betrokkenheid was bij KSV: door KSV gefinancierd, betrokken bij KSV publicatie, in KSV wetenschappelijke raad, in KSV redactieraad.
- ³⁰⁰ De Nederlandse Academie van Voedingwetenschappen (NAV) hanteert een strenge **Gedragscode** i.v.m. Ethisch verantwoord handelen bij de beroepsuitoefening waar de wetenschappers die lid zijn aan moeten voldoen. Uit de praktijk blijkt dat de Gedragscode meestal niet wordt gerespecteerd. Ledenlijst NAV: <https://www.voedingsacademie.nl/leden/ledenlijst/>
- ³⁰¹ Alleen “Ja” wanneer de wetenschappers (in het verleden) financiering hebben ontvangen, waaronder wordt verstaan: een financiële vergoeding of ondersteuning door KSV voor het doen van onderzoek of het geven van advies, een leerstoel en deelname aan voorlichtingsvideo’s van KSV (‘Infokick’ YouTube video’s).
- ³⁰² Brochures, factsheets, position papers en ‘Infokick’ YouTube video’s. De KSV nieuwsbrief ‘Suiker in Perspectief’ is niet meegenomen in deze definitie, aangezien de wetenschappers vaak ‘passief’ geïnterviewd worden. De nieuwsbrieven worden wel meegenomen in de kolom ‘Uiting in lijn met belangen suikerindustrie’.
- ³⁰³ KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=gJc35o5Jx8U> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch); Wetenschapper is waarschijnlijk gefinancierd voor ‘Narratieve expert opinie’ voor KSV (11/042017) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/Suiker-Voeding-met-een-laag-koolhydraatgehalte-11042017-RGB-DEF.pdf>. Wetenschapper 1 werd als mede-auteur van een onderzoek (juli 2017) waarschijnlijk gefinancierd door KSV. De financiering door KSV werd niet in de publicatie vermeld, maar is deel van van een groter onderzoeksproject dat voor de helft door KSV is gefinancierd: € 250.000 euro in totaal, verspreid over 6 jaar (2013-2018). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>, <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/i/13/11013.html>

- ³⁰⁴ KSV InfoKick YouTube-video's (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=gJc35o5Jx8Un> en <https://www.youtube.com/watch?v=gVR23Huw0BA> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch), Bijdrage aan factsheet KSV (2015) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/Definities-koolhydraten-en-suikers.pdf>
- ³⁰⁵ KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=gJc35o5Jx8U> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch); Bijdrage aan factsheet KSV (2015) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/Definities-koolhydraten-en-suikers.pdf>
- ³⁰⁶ Workshop 'Suiker Het Witte Vergif? Tijd Voor Nuanceren!', aangeboden door KSV (8/04/2016) https://www.voedingonline.nl/uploaded/FILES/Algemeen/programma_NVD_Dietistendagen_2016.pdf
- ³⁰⁷ Wetenschapper 1 is waarschijnlijk gefinancierd voor 'Narratieve expert opinie' voor KSV (11/04/2017) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/Suiker-Voeding-met-een-laag-koolhydraatgehalte-11042017-RGB-DEF.pdf>. Wetenschapper 1 werd als mede-auteur van een onderzoek (juli 2017) waarschijnlijk gefinancierd door KSV. De financiering door KSV werd niet in de publicatie vermeld, maar is deel van van een groter onderzoeksproject dat voor de helft door KSV is gefinancierd: € 250.000 euro in totaal, verspreid over 6 jaar (2013-2018). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>, <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/onderzoeksprojecten/i/13/11013.html>
- ³⁰⁸ Spreker KSV Congres Nascholing gewichtsconsulenten (27/11/2018) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/150-congres/662-nascholing-gewichtsconsulenten> en <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/presentaties-nascholing-2018>
- ³⁰⁹ Lid van ILSI Task Force (2016) en Expert Group http://ilsi.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/09/ILSI-Europes-2017_Draft-Activity-Document.pdf; Voorzitter ILSI Europe Carbohydrate Task Force (1998-2003), <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4078442/>
- ³¹⁰ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4078442/>, https://research-information.bris.ac.uk/files/109049495/MS_Def_Wetenschapper_7_YFAS_revised1.pdf, https://www.voedingvisie.nl/pdfarchief/archief/edi027/pdfarchief/pdf/Suiker_maakt_niet_dik.pdf, <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-de-nieuwe-sigaret~b4a567a5/>, <https://www.vmt.nl/ingredient-product/nieuws/2017/02/ophouden-met-eenzijdige-aandacht-voor-suiker-10125131>, <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/kun-je-leven-zonder-suiker>, <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/feit-of-fabel>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suikers>
- ³¹¹ Bijzonder hoogleraar Eetgedrag, leerstoel mede gesponsord door KSV (2006-2009) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/116-suiker-in-perspectief/mentale-en-fysieke-conditie/kort-nieuws/366-leerstoel-eetgedrag>; Onderzoek met bijdrage Kenniscentrum suiker & voeding: € 100.000, verspreid over 4 jaar (2019-2022) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>; Onderzoek ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2009) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19356272/>; Onderzoek financieel ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2011) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20804848/>
- ³¹² Wetenschapper 2 was van 5/10/2006 tot januari 2009 bijzonder hoogleraar Eetgedrag. Hierna werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar Sensoriek en Eetgedrag. "De leerstoel Eetgedrag is door het Voedingscentrum ingesteld en richt zich op preventie van overgewicht. (...) Suikerstichting Nederland is één van de sponsors van het Leerstoelenfonds van het Voedingscentrum. Neem voor meer informatie contact op met het Voedingscentrum." <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/116-suiker-in->

perspectief/mentale-en-fysieke-conditie/kort-nieuws/366-leerstoel-eetgedrag en <https://www.vmt.nl/algemeen/nieuws/2009/01/kees-de-graaf-hoogleraar-sensoriek-en-eetgedrag-10119761>; Onderzoek ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2009)

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19356272/>

³¹³ Onderzoek financieel ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (15/01/2011)

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20804848/>

³¹⁴ Onderzoek met bijdrage Kenniscentrum suiker & voeding: € 100.000, verspreid over 4 jaar (2019-2022)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>

³¹⁵ Bijdrage aan workshop ILSI Europe (2018) <http://ilsi.eu/task-forces/nutrition/dietary-carbohydrates/> en Lid Expert Group ILSI Europe <https://ilsi.eu/expert-groups-2/nutrition/consumer-behaviour-energy-balance/>

³¹⁶ <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suikerinperspectief/45/9/>

³¹⁷ Onderzoek mede gefinancierd door KSV (2013) http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/Consumptie_van_suikers_in_Nederland.pdf en bijhorend (2016)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4772034/>; KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=--plbW8bSIE> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch)

³¹⁸ KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=--plbW8bSIE>

(video in bezit van en op te vragen bij foodwatch), Bijdrage aan position paper KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>; Bijdrage aan factsheet KSV (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/factsheet-suikers-in-voedingsrichtlijnen.pdf>

³¹⁹ Lid Wetenschappelijke Raad KSV, Jaarlijkse bijeenkomsten over wetenschappelijke onderwerpen KSV (2011-2020) Nevenwerkzaamheden bij KSV opnieuw verwijderd van profielpagina in juni 2020. Screenshots in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.

<https://www.vcard.wur.nl/Views/Profile/View.aspx?id=5747>

³²⁰ Lid Redactieraad KSV (2016)

<https://web.archive.org/web/20160324062521/http://kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>

³²¹ Lid Wetenschappelijke Raad KSV, Jaarlijkse bijeenkomsten over wetenschappelijke onderwerpen KSV (2011-2020): nevenwerkzaamheden bij KSV opnieuw verwijderd van profielpagina in juni 2020. Screenshots in het bezit van en op te vragen bij foodwatch. <https://www.vcard.wur.nl/Views/Profile/View.aspx?id=5747>; Lid Redactieraad KSV (2016) <https://web.archive.org/web/20160324062521/http://kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; Workshop 'Suiker Het Witte Vergif? Tijd Voor

Nuanceren!', aangeboden door KSV (2016) https://www.voedingonline.nl/uploaded/FILES/Algemeen/programma_NVD_Dietistendagen_2016.pdf; Onderzoek mede

gefinancierd door KSV (2013)

http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/Consumptie_van_suikers_in_Nederland.pdf; KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=--plbW8bSIE>; Bijdrage aan position paper KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>; Bijdrage aan factsheet KSV (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/factsheet-suikers-in-voedingsrichtlijnen.pdf>

³²² Lid Expert Group ILSI Europe (2016) http://ilsi.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/09/ILSI-Europes-2017_Draft-Activity-Document.pdf

- ³²³ https://www.researchgate.net/publication/292148243_Total_Free_and_Added_Sugar_Consumption_and_Adherence_to_Guidelines_The_Dutch_National_Food_Consumption_Survey_2007-2010, <https://www.youtube.com/watch?v=b9BnvvEwoM0> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch), <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suikers>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>
- ³²⁴ Wetenschappelijk adviseur Suikerstichting (privaat- betaalde honorering) (2011) https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/Wetenschapper_4_FJ1.pdf. Op de vernieuwde website van de Gezondheidsraad is dit document niet meer terug te vinden. Het document is in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.
- ³²⁵ Voorzitter Wetenschappelijke Raad KSV (iig vanaf 2016-heden) <https://suikerinfo.nl/over-ons>; <https://web.archive.org/web/20161113180313/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/over-ons>
- ³²⁶ Wetenschappelijk adviseur Suikerstichting (privaat- betaalde honorering) (2011) https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/Wetenschapper_4_FJ1.pdf. Op de vernieuwde website van de Gezondheidsraad is dit document niet meer terug te vinden. Het document is in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.
- ³²⁷ Voorzitter Wetenschappelijke Raad KSV (iig vanaf 2016-heden) <https://suikerinfo.nl/over-ons>; <https://web.archive.org/web/20161113180313/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/over-ons>
- ³²⁸ http://ilsi.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/06/C1996Nut_Epi.pdf
- ³²⁹ <https://platformsuikersenvoeding.nl/wp-content/uploads/2017/02/Verslag-Grote-Suikerdebat-0802175.pdf>, <https://www.nrc.nl/advertentie/royal-cosun/waarom-waardevrij-onderzoek-cruciaal-is>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suikers>
- ³³⁰ Manuscript gepubliceerd en waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2002) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/suiker-in-perspectief-eerdere-edities/voeding-en-topsport/nieuwsbrief-inhoudsopgave/273-de-menselijke-motor>, (2008 eerste druk en herzien in 2012, 2013, 2020) http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/brochures/De_menselijke_motor_2012_online_03.pdf en https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/2020-Digitale_versie_-_De_Menselijke_Motor_-_final.pdf
- ³³¹ Manuscript gepubliceerd en waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2002) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/suiker-in-perspectief-eerdere-edities/voeding-en-topsport/nieuwsbrief-inhoudsopgave/273-de-menselijke-motor> (2008 eerste druk en herzien in 2012, 2013, 2020) http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/brochures/De_menselijke_motor_2012_online_03.pdf; Position Paper voor KSV , waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2013, herzien 2020) https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/sn_pp_koolhydratenensportvoeding_web.pdf, https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/FINAL_Brochure-Koolhydraten-en-sportvoeding-120220-online.pdf; Bijdrage aan position paper KSV (2016) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>
- ³³² Lid Redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden) <http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>
- ³³³ Manuscript gepubliceerd en waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2002) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/suiker-in-perspectief-eerdere-edities/voeding-en-topsport/nieuwsbrief-inhoudsopgave/273-de-menselijke-motor> (2008 eerste druk en herzien in 2012, 2013, 2020) http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/brochures/De_menselijke_motor_2012_online_03.pdf
- ³³⁴ Onderzoek ondersteund door een subsidie van Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1915642/>

³³⁵ Position Paper voor KSV , waarschijnlijk gefinancierd door KSV (2013, herzien 2020)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/sn_pp_koolhydratenensportvoeding_web.pdf,

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/FINAL_Brochure-Koolhydraten-en-sportvoeding-120220-online.pdf

³³⁶ Lid Redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>;
Bijdrage aan position paper KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>

³³⁷ <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10408398.2013.792772>

³³⁸ https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/de_menselijke_motor_luc_van_loon.pdf, https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/2020-Digitale_versie_-_De_Menselijke_Motor_-_final.pdf, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suikers>,
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>

³³⁹ KSV InfoKick YouTube-video (2012, in 2016 op YouTube geplaatst) <https://www.youtube.com/watch?v=6CkBR9pMwXY> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch)

³⁴⁰ KSV InfoKick YouTube-video (2012, in 2016 op YouTube geplaatst) <https://www.youtube.com/watch?v=6CkBR9pMwXY> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch); Bijdrage aan position paper KSV (2019)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/2019_PP-Mondgezondheid-DEF.pdf

³⁴¹ Lid Redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>

³⁴² KSV InfoKick YouTube-video (2012, in 2016 op YouTube geplaatst) <https://www.youtube.com/watch?v=6CkBR9pMwXY> (video in bezit van en op te vragen bij foodwatch)

³⁴³ Lid Redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>;
Bijdrage aan position paper KSV (2019)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/2019_PP-Mondgezondheid-DEF.pdf

³⁴⁴ Lid Expert Group ILSI Europe (2017) http://ils.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/09/ILSI-Europes-2017_Draft-Activity-Document.pdf

³⁴⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=6CkBR9pMwXY>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/118-suiker-in-perspectief/mondgezondheid/nieuwsbrief-inhoudsopgave/377-leerstoel-als-aanzet-voor-samenwerking-en-kruisbestuiving>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/pp-Mondgezondheid-online-def.pdf>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suikers>

³⁴⁶ Onderzoek ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030105110700110X>; Onderzoeksproject met bijdrage KSV van KSV: € 250.000 euro, verspreid over 6 jaar (2013-2018)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>;

Onderzoek ondersteund door KSV (2014) <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/10253890.2014.990880>

³⁴⁷ KSV InfoKick YouTube-video (2015) <https://www.youtube.com/watch?v=S2uGxrVLGT0>

(in het bezit van en op te vragen bij foodwatch); Brochure KSV met medewerking van Wetenschapper 7 (2013)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/suiker-en-zoetstoffen.pdf>; Column in KSV nieuwsbrief 'Suiker in perspectief'

<http://www.kenniscentrumsuiker.nl/suikerinperspectief/38-2/files/assets/basic-html/page-34.html#>; Bijdrage aan position paper (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>

³⁴⁸ Lid geweest van Redactieraad KSV (iig van 2016 tot 2017)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>

³⁴⁹ Onderzoek gefinancierd door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2005)

<https://www.maastrichtuniversity.nl/about-um/faculties/psychology-and-neuroscience/research/received-grants-2002>

³⁵⁰ Onderzoek ondersteund door Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030105110700110X>

³⁵¹ Onderzoeksproject met bijdrage KSV van KSV: € 250.000 euro, verspreid over 6 jaar (2013-2018) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/onderzoek>; KSV InfoKick YouTube-video (2015)

<https://www.youtube.com/watch?v=S2uGxrVLGT0>; Lid geweest van Redactieraad KSV (iig van 2016 tot 2017)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; Brochure KSV met medewerking van Wetenschapper 7 (2013)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/suiker-en-zoetstoffen.pdf>; Consultancy voor KSV (maart 2017) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28330706/>;

Bijdrage aan position paper (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>

³⁵² https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/science_direct_markus_stress_performance.pdf, https://research-information.bris.ac.uk/files/109049495/MS_Def_Wetenschapper_7_YFAS_revised1.pdf, <http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/actueel-nieuws/actueel-nieuws-gedrag/479-reactie-op-suiker-de-gevaarlijkste-drug-van-deze-tijd>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/100-suiker-in-perspectief/kennis-door-onderzoek/nieuwsbrief-inhoudsopgave/309-wetenschappelijk-bewijs-gevonden-voor-positieve-effecten-van-suiker-tijdens-stress>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/115-suiker-in-perspectief/mentale-en-fysieke-conditie/nieuwsbrief-inhoudsopgave/360-voor-relatie-suiker-en-hyperactiviteit-is-geen-wetenschappelijk-biologisch-bewijs>, <https://www.youtube.com/watch?v=SSNDf8WS2uU>, [https://cris.maastrichtuniversity.nl/portal/en/publications/stress-the-brain-and-behavior\(af2fc03f-182c-4c91-8ef4-99213e5648b9\).html](https://cris.maastrichtuniversity.nl/portal/en/publications/stress-the-brain-and-behavior(af2fc03f-182c-4c91-8ef4-99213e5648b9).html), https://www.voedingvisie.nl/pdfarchief/archief/edi026/pdfarchief/pdf/Voeding_beinvloedt_stemming_en_eetgedrag.pdf, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>, <https://www.volkskrant.nl/mensen/is-suiker-de-nieuwe-sigareet~b4a567a5/>

³⁵³ Onderzoek ondersteund door een subsidie van Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007) <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1915642/>

³⁵⁴ Lid Wetenschappelijke Raad KSV (iig. sinds 2016 - heden) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/over-ons>

³⁵⁵ Onderzoek ondersteund door een subsidie van Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1915642/>

³⁵⁶ Lid Wetenschappelijke Raad KSV (iig. sinds 2016 - heden) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/over-ons>

³⁵⁷ <http://ilsi.eu/about-us/>

³⁵⁸ <https://library.wur.nl/WebQuery/groenekennis/1634276>, https://www.youtube.com/watch?v=_BHzXq5SsKE, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/645-28-september-2017-congres-dialoog-over-koolhydraten#eigenlijk-gaat-het-allemaal-gewoon-om-de-energie-inname>, <https://academic.oup.com/ajcn/article/78/4/850S/4690057>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/actueel/558-nieuwe-who-richtlijn-vrije-suiker>

³⁵⁹ Literatuuronderzoek in opdracht van (en waarschijnlijk betaald door) Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/SN_wetart_sugarandbehaviour.pdf en

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/Sugar_and_behaviour_Wetenschapper_9.pdf; Betaald adviseur Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2010)

https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/Wetenschapper_9_G1.pdf. Op de vernieuwde website van de Gezondheidsraad is dit document niet meer terug te vinden. Het document is in het bezit van en op te vragen bij foodwatch; Adviseur KSV (2012) <http://www.mkatan.nl/component/content/article/468-questions-of-gertjan-schaafsma-phd-concerning-study-on-soft-drinks-and-overweight-in-children.html>; Waarschijnlijk betaald als adviseur KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/thema-suiker-in-voedingsmiddelen/Suiker-Factsheet-Suiker-is-meer-dan-zoet---online-def.pdf>

³⁶⁰ Literatuuronderzoek in opdracht van (en vrijwel zeker betaald door) Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/SN_wetart_sugarandbehaviour.pdf en

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/Sugar_and_behaviour_schaafsma.pdf en <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/100-suiker-in-perspectief/kennis-door-onderzoek/nieuwsbrief-inhoudsopgave/307-genoeg-te-onderzoeken-maar-dat-zal-de-feiten-over-suiker-niet-weerleggen>; Bijdrage aan position paper KSV (2016)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>; Bijdrage aan position paper (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>; Bijdrage aan factsheet KSV (2015)

<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/Definities-koolhydraten-en-suikers.pdf>

³⁶¹ Lid redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)

<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>

³⁶² Literatuuronderzoek in opdracht van (en vrijwel zeker betaald door) Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2007)

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/SN_wetart_sugarandbehaviour.pdf en

https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/Sugar_and_behaviour_Wetenschapper_9.pdf

³⁶³ Betaald adviseur Suikerstichting Nederland (voorgaande benaming KSV) (2010)

https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/Schaafsma_G1.pdf. Op de vernieuwde website van de Gezondheidsraad is dit document niet meer terug te vinden. Het document is in het bezit van en op te vragen bij foodwatch.

³⁶⁴ Adviseur KSV (2012) <http://www.mkatan.nl/component/content/article/468-questions-of-gertjan-schaafsma-phd-concerning-study-on-soft-drinks-and-overweight-in-children.html>;

-
- ³⁶⁵ Bijdrage aan position paper (2015) <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>;
Bijdrage aan factsheet KSV (2015)
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/Definities-koolhydraten-en-suikers.pdf>
- ³⁶⁶ Lid redactieraad KSV (iig van 2016 tot heden)
<http://web.archive.org/web/20160903065717/https://www.kenniscentrumsuiker.nl/suiker-in-perspectief>; Bijdrage aan position paper KSV (2016)
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>; Adviseur KSV (2016)
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/thema-suiker-in-voedingsmiddelen/Suiker-Factsheet-Suiker-is-meer-dan-zoet---online-def.pdf>
- ³⁶⁷ http://ilsi.eu/wp-content/uploads/sites/3/2016/06/C1999Cal_Nut.pdf
- ³⁶⁸ <http://www.mkatan.nl/component/content/article/468-questions-of-gertjan-schaafsma-phd-concerning-study-on-soft-drinks-and-overweight-in-children.html>,
http://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/SN_wetart_sugarandbehaviour.pdf, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/100-suiker-in-perspectief/kennis-door-onderzoek/nieuwsbrief-inhoudsopgave/307-genoeg-te-onderzoeken-maar-dat-zal-de-feiten-over-suiker-niet-weerleggen>,
<https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/Publicaties/diabetes-mellitus-2016.pdf>, <https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/pdf/positionpapers/position-paper-suiker-en-verslaving-januari-2015-onlineversie.pdf>